

Laupäev
0...+4Pühapäev
-1...+2Esmaspäev
0...+2

www.ilm.ee

Autoremont
Akude müük ja kontroll
Varuosad, kojamehed
Ölivahetus, õlid, filtrid
Keevitustööd
Summutite remont**RAPLA -
TALLINNA mnt
1.KM***Head hinnad!*

Tel 489 4166

**Tarbijakaitse Raplas
inimesi vastu ei võta.**
Lk 2**Rüblikud, vedurid ja
sild leidsid omaniku.**
Lk 3**Kirikujuhtide
nõupäeval Juurus
kõneldi hingehoiust.**
Lk 3**Eesti
maakonnalehtede
avalik pöördumine
ASi Eesti Post
juhtkonna poole.**
Lk 4**Muusikaõpetajast
firmajuht Riina Kivi.**
Lk 6**TEATRIKÜLJED:
Teatritasku avab
eesriide - [http://
teatritasku.nadaline.ee/](http://teatritasku.nadaline.ee/)****Filmi "Detsembrikuumus"
ainelise essee-
konkursi üks pare-
maid kirjutisi:
Sõjas ei ole võitjaid.**
Lk 11**Reportaaz Raikküla
volikogust:
Kellel palju küsimist,
selles palju kostmist.**
Lk 12 ja 13**Kas raie päästab
ajaloolise puumõisa?**
Lk 16

9771406085007

ISSN 1406-085X

MTÜ Raplamaa Naiste Varjupaik juhataja Asta Laurimaa (vasakul) õnnitleb varjupaiga perenaist Eha Randet. Koolituse on läbinud ka Ingrid Stahl, üks järgmisi valvekorrast oliijaid ja varjupaiga loojaid.

ARVO KULDKEPI foto

Raplas avati naistepäevaks naiste varjupaik

Tiia Truu

Raplamaa naised, kes perevägivald all kannatavad, saavad nüüdsest helistada kogu ööpäeva telefonil 5660 4679 ning neil on võimalus Raplas peavarju ja kaitset leida ka koos lastega.

„Viieteistkümnest maakonnast on naiste varjupaigad olemas pooltes, Rapla oma on kaheksas,“ märkis ülelele avamisel Eesti Naiste Varjupaikade Liidu juhatuse liige Eha Reitelmann.

Avamine, kus MTÜ Raplamaa Naiste Varjupaik juhatajat Asta Laurimaa ja raamatupidajat Vaike Nauritsat tänati ning varjupaiga tarvis kingitusi üle anti, ei leidnud aset varjupaiga ruumides, vaid haldushoones. Pidades väga oluliseks varjupaiga turvalisust ja abivaja-

jate privaatsust, ei ole vaja laialt üldsusel teada, kus see asub.

Küll aga ütles Asta Laurimaa, et tegemist on kolmetoalise korteriga, mille remonti on sponsoreerinud Benno Ehitus. Varjupaiga loomiseks saadi raha hasartmängumaksu nõukogult 58 000 krooni (taotleti 75 000) ja omavalitsustest on ettevõtmist rahaliselt toetanud Rapla vald.

Eha Reitelmann märkis positiivsena, et naistele varjupaiga loomine on saanud Raplas teoks kodanikualga-

tuse korras. Varjupaiga olemasolu tähtsust ja vajalikkust pidasid oluliseks ametkondade esindajad, kes sarnaste probleemidega kokku puutunud: Rapla maavalitsuse alaealiste komisjoni sekretär Kaja Pajumäe-Massov, sotsiaalkindlustusameti peaspetsialist Ruti Heinpõld, Rapla politsei juhtivkonstaabel Elle Tikki ja valla sotsiaalnõunik Inna Tamm. Kõigil oli tuua masendavaid näiteid elust enesest, kus ema koos lastega on vajanud vägivaldse abikaasa ja isa eest kaitset.

Keskerakonna Rapla- ja Läänemaa koordinaator Kalte-Kusta Tõnismaa hindas kõrgelt ema ja abikaasa rolli peres ja kiitis MTÜ Raplamaa Naiste Varjupaik loo-

mist. Samas soovis ta, et avatavad ruumid ikka võimalikult tühjaks jääksid ehk teisisõnu – nii oleks mures ja hädas olevaid naisi meie hulgas vähem. Samas leiti, et oleks tore, kui vähemalt naistepäeva paiku ei peaks ükski Raplamaa pereema varjupaigast peavarju otsima. Viimasel ajal on toimetatud abivajavad naised-lapsed Paidesse, kus hiljuti avati naiste varjupaik.

Kaheksa naist, kes varjupaigas tööle hakkavad, on läbinud 36tunnise koolituse.

„Üks peamisi koolitajaid oli Sirje Otstavel oma kaaskonnaga Tartu Naiste Varjupaigast. Saime head ja kasulikku õpetust, sest tegemist on praktikutega,“ lisas Asta Laurimaa. Mobiiltelefoni ula-

taski ta varjupaiga perenaisele Eha Randlele, kes eespool nimetatud numbril on valmis kõnesid vastu võtma. Koolitatud ja usaldusväärsed naised on valves kordamööda.

Mööbel varjupaiga ruumides on olemas, aga mõndagi on veel puudu, näiteks pesumasin. Varjupaiga perenaine Eha Rande oli rõõmus, et paljud inimesed on pakkunud juba varjupaigale tekke, rõivaid ja mänguasju, üks agaramaid on näiteks Maret Kollin.

Asjaosaliste sõnul on veel palju teha: kehtestada kodusord, tihendada koostööd sarnaste probleemidega kokku puutuvate ametkondadega ja mis peamine – et seaduse piires saaksid abi kõik varjupaiga poole pöördunud naised.

LÜHIDALT

Preemiaraha
jõuab enne
auhinda

Eile kandis Raplamaa Omavalitsuste Liidu Arengufond olümpiavõitja Gerd Kanteri arvele maakonna kõrgeima autasuga Rapla Redel kaasneva preemiaraha 40 000 krooni.

Rapla maavalitsuse avalike ja välissuhete peaspetsialist Kaupo Suuster ütles, et pool summast tuleb Rapla maavalitsuselt ja pool Raplamaa Omavalitsuste Liidu Arengufondilt. Rapla Redel antakse Gerd Kanterile üle pärast 23. märtsi, kui ta saabub Eestisse välismaalt treeninglaagrist.

„Mänedzer Raul Rebasega on kokkulepe, et auhinna üleandmine on Eestis võistluse avamisel või võistlusel, kus Kanter ise osaleb,“ lisas Kaupo Suuster.

Heino Laiapea

Topelt-Kiiks
mängis taas
„Kalevipoega“

Esmaspäeval tähistati Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskoolis emakeelepäeva, kus Kalevipojast kõneles sama kooli õpilane Mats-Laes Nuuter ja näitetrupp Topelt-Kiiks esitas Andrus Kivirähi näidendi „Kalevipoeg“. Etenduse lavastas Vana-Vigala rahvamaja juhataja Astra Põlma ja seda mängiti juba seitsmendat korda.

Esimest korda esitati katkendeid mullu märtsikuus maakonna harrastusteatri festivalil, kus anti üle auhinnad neljale paremale harrastusnäitlejale: Anu Otti, Astra Põlma, Andres Kikas ja Hannes Sassi. Kõik nimetatud teevad kaasa „Kalevipojas“.

Topelt-Kiiks mängib „Kalevipoega“ ka suvel Sillaotsa talumuuseumis.

Tiia Truu

Pensionärid võivad pensioni hakata odavamalt kätte saama

Heli Talinurm

OÜ Sahwer omanik ERRi operaator Magnus Suitso hakkab piisava arvu lepingute olemasolul pakkuma Raplamaal odavat pensioni kojukande võimalust. Arvestuslikult tuleks teenuse eest maksta 40 krooni.

„Minu jaoks ei ole tegemist põhikohaga tööga, vaid lisatööga, mis tooks natukene sisse ja pakus mulle endale midagi. Samas kergendaks see ka pensionäride jalavaeva. See on omaette nokitsemise töö, kus käid ja sõidad ja näed ka maapiirkonda,“ kirjeldas Magnus Suitso oma visiooni alternatiivsest pensionide kojukande süsteemist.

Piisav arv (täpset summat Suitso hetkel öelda ei oska) lepinguid tähendaks seda, et kojukanne tasub laialivedajale rahaliselt ära. Kui huvilisi oleks lausa mitu tuhat, tuleks OÜ Sahweril oma esialgset suhteliselt tagasihoidlikku plaani laiendada.

Teenustasu 40 krooni

Raplamaa Omavalitsuste Liidule detsembris esitatud

pensionari kojutoimetamise sotsiaalteenuse tutvustuses pakkus Sahwer OÜ teenustasuks ühe inimese kohta 35 krooni, kuid nüüd tõdes Magnus Suitso, et sellega ilmselt välja ei tule, sest kas või näiteks juriidilise isiku sularaha pangaautomaadist väljavõtmine (ja OÜ Sahwer on juriidiline isik) maksab 11 krooni. Siiski on lõplik teenustasu suurus veel otsustamisel, sest võib juhtuda, et pankadega saadakse raha väljavõtmise teenustasu muutmiseks kokkuleppele.

ROLiLe esitatud teenuse tutvustuses on märgitud, et teenusest osasaamiseks peaks kodanik esitama avalduse Tallinna Pensioniameti Rapla klienditeenindusele, kus kajastub tema nõusolek erateenusega. Tõenäoliselt saab hakata avaldust tegema

Magnus Suitso.

VIHO AITSAMI foto

ka valdade sotsiaaltöötajate juures ning lisaks võib otse Sahwerisse pöörduda.

Seejärel kannab pensioniamet isiku pensioni Sahwer OÜ arveldusarvele, viimane aga garanteerib pensioni kohale toimetamise lepingu alusel kokkulepitud kuupäeval ja aadressil, arvestades tee-

nustasuks kokkulepitud summa.

Usalduse küsimus

„Pensioniametist hakkasin ma idee tekkimisel pihta ning nende jaoks on see aktsepteeritud teenus, kuna seaduse järgi võib pensioniamet pensioni kolmandale isikule üle

kanda,“ selgitas Magnus Suitso. Ta lisas, et kavas on teha koostööd politseiga ning valdade sotsiaaltöötajatega, et tagada turvalisus ja vajadusel vahendada mainimete soove ja teateid kohaliku valla töötajatele.

OÜ Sahwer omanik Magnus Suitso selgitas, et idee hakata pakkuma odavat pensioni kojukande maksustamise osas. Lisaks avanes Suitsol operaatorina võimalus kaasas käia ühe Tartu postiljoniga, kes koos postiga pensione koju kandis. Siis sai ka kohatud inimestega arutada, kui palju oldaks sellise teenuse eest nõus maksma.

„Tean endagi tuttavaid, kes kardavad pangaautomaati ja ei oska sellega midagi peale hakata. Nad ei julge oma pangakaarti sinna sisse panna, sest ehk ei saa nad seda enam kätte, või ei näe nad automaadi numbreid,“ kirjeldas Suitso, milliste pensionide panka maksimisega tekkinud probleemidega tema kokku puutunud on.

Tarbijakaitse Raplas inimesi vastu ei võta

Tiia Truu

31. jaanuari Nädalises oli juttu sellest, et Tarbijakaitseameti Raplamaa talituse töökorraldus muutub: alates veebruarikuu keskepaigast asub peainspektor Malle Vassiljev tööle Tallinnasse ja hakkab maakonna kodanikke vastu võtma kord nädalas esmaspäeviti Raplas haldushoones. Ootuspäraselt samas ruumis, kus ta varem töötas.

Tänase seisuga enam nii see pole. Tarbijakaitseameti peadirektor Helle Aruniit ütles eile Nädalisele, et ruumi suhtes ei jõudnud Tarbijakaitseamet ja Rapla maavalitsus kokkuleppele.

„Pakkusime omalt poolt järgmist lahendust: meilt tööjõud, neilt ruum. Ruumi kasutamise eest kord nädalas küsiti liiga kõrget hinda,“ ütles Helle Aruniit.

Maavalitsuse haldustali-

tuse juhataja Raivo Kont-Kontson selgitas, et pole vahet, kas ruum on kellegi kasutuses ühe päeva või rohkem. „Ei saa ju kütta ruumi ainult ühel päeval, vaid kogu nädala. Pealegi – keegi teine ju vahepealsetel päevadel seda ruumi kasutada ei saa. Riigivara valitsejale kehtivad oma reeglid, millest üle astuda ei ole võimalik. Peame ise oma pindasid majandama ega saa teha kingitusi ja nende

haldamise eest peale maksta,“ selgitas Raivo Kont-Kontson ja lisas, et Tarbijakaitseameti pakutud 20 krooni päeva eest on sisuliselt olematu üüriraha.

Helle Aruniit märkis, et maavalitsuse hoones on vaba ruumi, kuna aga ei jõutud kokkuleppeni, siis mujalt Tarbijakaitseamet vastuvõturuumi Raplas ka ei otsinud.

„Raplamaal vajas nõustamist väga vähe kodanikke.

Sageli oli päevas vaid üks telefonikõne või pöördus talitusse üks kodanik. Seepärast on ka ruumi otsimine mõttetu ja seal spetsialisti hoidmine selge raiskamine,“ ütles Aruniit ja tuletas tarbijatele meelde, et vajadusel saavad nad pöörduda Pärnusse, Haapsallu või Tallinnasse ja jätkuvalt on inimeste kasutuses infotelefon 620 1707. Nagu mujal, jätkub Raplamaa ettevõteteski turukontroll.

HINNAVÕRDLUS

Kõik roosid ma kingiksin sulle...

Katrín Helend-Aaviku

Naistepäev on käes ning meestel seisab ees vabatahtlik-kohustuslik käik lillepoodi. Et lilleostu ja -valikut meespeerele lihtsamaks teha, on hinnavõrdluses välja toodud kolme kauni õie hind maakonna lillepoodides. Rooside hinnad on väga erinevad, sõltudes varre pikkusest, õie

suurusest, sordist, päritolumaast - kes seda täpselt teabki. Valikusse võtsime mitte kõige lühemad, aga soodsaima hinnaga roosid.

Kingitava lille värvile on läbi aegade omistatud erinevaid tähendusi, aga enam levinud tähenduses on punane armunute värv, sinine tähistab truudust ja rahu, kuldkollane märgib armastust ja sõprust,

valge reeglina leina, aga ka süütust. Roosa on õnne värv, lilla on majesteetlik ning tähendab edu, must või mustjas näitab võimu ja enesekindlust. Siiski ei tasu sobivat värvi lille puudumise pärast õit päris kinkimata jätta, sest lõppude lõpuks on kõige tähtsam soov kallile inimesele rõõmu teha.

	Roos	Tulp	Nelik
Mari Lilleäri	13.-	12.-	10.-
Ristiku Lilled (Nore keskus)	14.-	14.-	10.-
Täheleil (Maxima)	14.-	14.-	10.-
Konsumi lillepood	14.-	16.-	10.-
Valge Roos (Kohila)	13.-	10.-	9.-
Arleenike (Kohila)	12.-	10.-	8.-
Lillepood Pääsusilm (Märjamaa)	12.-	12.-	10.-
OÜ Timberston aia- ja lilleäri (Märjamaa)	16.-	10.-	10.-
Tiina Lilleaed (Märjamaa)	12.-	12.-	10.-

Hinnad on seisuga 6. märts 2009

Kommertstekst

Kuidas dresseerida meest
ehk ahvist inimeSeks

Hannes Villemson

Jan Uuspõld on juba mitu aastat mänginud ülimenukat komöödiat „Ürgmees“. Nüüd on Komöödiateater lõpuks lavale toonud naise vastulöögi sellele loole Merle Palmiste esituses, kellele on vähemalt sama vaimuka teksti kirjutanud „Vanade ja kobedate“, „Õpetajate toa“ ning „Eestlase ja venelase“ autor Peep Pedmanson. Lavastas aga ei keegi muu kui Andrus Vaarik.

Eesti rahvas saab kuulda kogu tõe sellest, mis siis ikkagi ahvist inimese tegi – kas töö või hoopis miski muu, millele viitab juba pealkiri. Äratundmisrõõmu leiavad kindlasti nii paadunud teatralid kui ka need, kes haruharva publiku hulka satuvad. Laval on ju ikkagi Eesti seksikaimaks valitud ja mitmetest seriaalidest tuntud Merle Palmiste.

Pettuda igatahes ei tule, vaimustuda võib aga küll – niivõrd elulised ja mõistetavad on näited meie igapäevaelust, mis ette kantakse. Palmiste mängib siin üksinda nii naisi kui mehi, aga ikka koomilises võtmes, nii et naerulihastele on korralik koormus garanteeritud. Näitlejal on see juba neljas kord Komöödiateatri sildi all esineda, varem on ta seda teinud muusikalis „Chicago“ (2004) ning komöödiates „Sanatoorium“ (2005) ja „Elu parim puhkus“ (2007).

„Kuidas dresseerida meest“ on ühe aasta jooksul mängitud juba üle 100 korra ja nüüd etendub see Rapla Kultuurikeskuses ja Märjamaa Rahvamajas.

ÜKS KÜSIMUS

Mida olete vallavolikogu liikmena teinud oma valla heaks?

Enno Alliksaar (pildil), Järvakandi vallavolikogu esimees, kandideeris Eestimaa Rahvaliidu nimekirjas: Olen volikogus kolmandat perioodi. Volikogus on nii: kui tahad tööd teha, siis on seda piisavalt.

Enda suuremaks saavutuseks loen osavõttu klaasimuseumi rajamisest 2002. aastal ja selle arendamisest tänase päevani. Ajaloohuvilisena olen kirjutanud või koostanud kolm Järvakandi ajalugu ning klaasitööstuse ja kohaliku kooli ajalugu käsitlevat raamatut. Olen koostanud ka turistidele mõeldud ümbruskonda tutvustavaid voldikuid.

Olen MTÜ Järvakandi Arendusseltsi asutaja- ja juhatuse liige. Seltsi egiidi all olen kirjutanud kohaliku elu arendavaid projekte. Nende toetussummad algavad 10 000 kroonist (nt külapäevad) ja ulatavad 300 000 kroonise investeerimisprojekti. Viie

mastel aastatel olen osalenud Tööturuameti projektkonkurssidel ja nende abil korraldanud gümnaasiumi tööpäevade ümberõppekeskuses töötutele tööharjutuskursuseid.

Haldusreformi ettevalmistamiseks vaagime praegu Järvakandi, Kaisma, Tootsi, Vändra alevi ja valla ühisvaldla võimalikkust. Läbirääkimistel on esindatud ka Kehtna vald. Selge, et Kehtna ei ühine Vändra poole. Samas on ühinemiskavaga vallad vägagi huvitatud Kehtna vallala „Jõunaprovintsis“, s.o Eidakere, Lokuta ja Järvakandi ümbrusest. Kui selline uusmoodustis tekib, siis on ta unustatud vana – kunagine Vändra rajoon. Kiisleri kava ma eitan. See oleks demokraatia lõpp Eestimaal!

Muret teeb haridusreform. Ei mõelda, mis maagümnaasiumide kaotamine alevi (väikelinna) ellu kaasa toob. Kaotame suure osa oma ajupotentsiaalidest, noor pere kolib sinna, kus on gümnaasium. Kooli hoonekompleks tahab aga endiselt täies mahus haldamist. Gümnaasiumide muutmine põhikoolideks toob kaasa õpilaskoha ülalpidamiskulude märgatava kasvu, mis teeb küsitavaks valla suutlikkuse kooli põhikoolina ülal pidada.

Joel-Siimo Pöld (pildil), Kohila vallavolikogu liige, kandideeris Erakonna Isamaaliit nimekirjas:

2005. a said kokku kolm Kohila meest, nende hulgas ka mina, kes võtsid nõuks viia lõpule vabadusvõitlustes langenute Kohila mälestussamba taastamine. Pärast valimisi sai meie loodud toimkonnast Kohila vallavolikogu kõige pikema nimega komisjon, mille esimeheks mind valiti. Komisjoni ülesanne oli taastada mälestussammas täielikult, lisades sinna pronksist sõduri kuju.

Natuke rohkem kui poole aastaga oli taastamiskomisjon tänu vallarahva ja vallavalitsuse toele ja abile oma ülesande täitnud ja läks laiali. Mulle kui esimehele jäi veel vallavolikogu revisjonikomisjon.

Rohkem pakub huvi töö volikogu liikmena. Istungitel olen enamasti kohal olnud ja hääletanud poolt ehk teiste sõnadega mind võib süüdistada kõiges: nii heas kui ka halvast, mis volikogu on otsustanud viimase koosseisu ajal. Isamaaliidu nimekirjas volikokku jõudnud (kokku oli meid kaks), ühinesime varsti Res Publicaga. Isamaaliidu kohaliku osakonna teesid sobisid hästi Res Publica pro-

grammiga ning koalitsioon, kuhu kuuluvad ka Rahvaliidu esindajad, on tugev. Nii tugev, et opositsiooni ei ole.

Mõnel korral olen ka vastu hääletanud. Üks asi, mis mulle üldse ei meeldinud, oli surmaotsus Kohila alevi ühele stilsemale majale, dokumenteerimata arhitektuurimälestusmärgile – rohelisele majale Vabaduse tänav 9. Mõteteaslaselt toetajaid jäi väheks. Kõik tahavad autoga poes käia ja parkida otse kaupluse külje all. Raamatukogu projekteerimine vanasse aitkuivatisse oli väga õige otsus. Ka promenaadi jõe kaldale on vaja, kuid see peaks lõppema ülesvoolu minnes tuletõrjeplatsil. Loodetavasti volikogu järgmine koosseis, mis tuleb kokku Kohilas (või hoopis Raplas?), teeb siin õige otsuse. Karta on küll, et Rapla hiidvalla volikogu nii tühiste küsimustega tegelema ei hakka.

Rüblükud, vedurid ja sild leidsid omaniku

Inge Põlma

Ühisveevärgi- ja kanalisatsioonirajatiste uuendamise Alu, Hagudi ja Kuusiku alevikus ning Kodila ja lira külas on Rapla valla eelmise aasta tähelepanuväärseim majandustegu ja AS Matsalu Veevärk väärts selle eest reede õhtul kätte antud auhinna Rapla Sild.

Teist aastat järjest jagati Rapla valla auhinna valla sünnipäeva tähistamiseks korraldatud vallavolikogu esimehe Väino Sassi ja vallavanema Aare Heinvee ühisel vastuvõtul Rapla kultuurikeskuses.

Vastuvõtul jagati lisaks majandusauhinna väljaandmisele tunnustust tublidele valla haridus- ja kultuuritöötajatele ning parimatele sportlastele.

Majandusauhind Rapla Sild anti välja teist korda. Sel aastal valis majanduskomisjon auhinna saaja nelja kandidaadi seast, kelleks olid lisaks AS-ile Matsalu Veevärk Valtu Rehvikeskus, Rapla Teed OÜ ja renoveeritud Lääne maakohtu Rapla kohutaja. Ülejäänud kolm said valla tänukirja.

Juba 1998. aastast välja antava haridusauhinna Rapla Rüblük said sel aastal Kodi-

AS Matsalu Veevärk väärts ühisveevärgi- ja kanalisatsioonirajatiste uuendamise eest Alu, Hagudi ja Kuusiku alevikus ning Kodila ja lira külas reede õhtul kätte antud auhinna Rapla Sild.

ARVO KULDKEPI foto

la põhikooli direktor Anne Änilane, kes „ennast säästmata ja oma energiat kokku hoidmata on võidelnud tuge-

va kollektiivi ja ühtse meeskonna loomise nimel, et edendada hariduselu Kodilas“, Rapla lasteaia Kelluke õpeta-

ja Silva Gabriel, tunnustamaks „tema järjepidevat ja tulemuslikku tööd laste kooliks ettevalmistamisel“ ja MTÜ Alu Rahvaõpistu juhataja Maie Sepper, kes on juba 20 aastat Raplas hea seisnud kutse- ja täiendõppe toimimise eest.

Kuendat korda anti välja valla kultuuriauhinda Rapla Vedur, mille seekord pälvisid 35 aastat Kodila näiteringi juhtinud Juta Blande ja võrkpallientusiast Tarmo Rahuoja, kes on praktiliselt nullist üles ehitanud spordiklubi ATO.

Valla eelmise aasta parimateks sportlasteks tunnustati meestest võistlustantsija Jörgen Kapp, kes saavutas Eesti meistrivõistlustel N II arvestuses esikoha ja oli täiskasvanute standardantsudes kolmas. Parim naissportlane on orienteeruja Triinu Rooni, kes on Eesti meistrivõistlustel N14 arvestuses saanud eri distantsidel nii 1., 2. kui ka 3. koha. Parim võistkond on Rapla korvpallikooli A-klassi noormehed, kes võitsid Eesti meistrivõistlustel ja olid Eesti karikavõistlustel teised. Nende treener Indrek Ruut on ühtlasi parim treener.

Rapla vald tähistab oma sünnipäeva 3. märtsil, sest just sel päeval 1891. aastal moodustati Rapla talurahvaasjade komisari otsusega Rapla vald.

Kirikujuhtide nõupäeval Juurus kõneldi hingehoiust

Maire Kõrver

Raplamaa kirikujuhtide, omavalitsuste esindajate ja valdade sotsiaaltöötajate nõupäeval, mis peeti seekord Juurus, kõneldi hingehoiust ja teavitati maikuu Tallinnas toimuvast Lootuse festivalist. Hooldekodude ja haiglatöötajate tuleb inimestele nende elulõpul lisaks kehalise seisukorra eest hea seismisel ka hingeliselt toeks olla. Oma tööst kõnelesid Bivian Rahumägi Juuru ja Urmas Soomere Hageri hooldekodust ning dr Heljut Kapral, kes nüüd pensioniealisena käib haiglates vabatahtlikuna hingehoiutööl. Mees ise on juba 85aastane, 20 aastat oli ta Meremeeste haigla peaarsti asetäitja.

„Enamik aega kulub paratamatult inimeste keha hooldamisele,“ nentis Bivian Rahumägi, „kuid eks selle käigus ju kogu aeg räägin nendega, rahustan, julgustan.“ Juuru hooldekodus on 23 hoolealust ja personali 7 inimest, kellest neli on hoolda-

jad. Ta peab oluliseks, et ümbritsevad ei võtaks vana või haiget nagu rääkivat puuhaltu. Hooldamise kõrval on sama tähtis hingehoiu, aga kuna keha on vaimu tempel, siis üks toetab teist.

Tihtiulgu on vanadel vaim häärdunud, nii painas üht hooldekodu asukat, kas laudauks on kinni ja jänelstel hein ees, kuigi neid kohustusi ega koduseid reaale ei olnud tema ümber enam ammu. Vahel tuleb vanurit pikalt veenda isegi selleks, et ta laseks end pesta. Vanal, üksildasel ja haigel on raske, kuid hooldustöö on hingeliselt rusuv ka hooldustöötajale, näiteks surmateate edastamine. Kord tuli vanainimesele teatada 20aastase lapselapse surmast.

Bivian Rahumägi on käinud Diakooniahaiglas koolitusel, et töösksusi, sh psühholoogilisi, tõsta ja ka ise enda hingele tuge saada ja läbipõlemist ennetada.

Üle 80aastaste põlvkonnas, kelle ellu jäid segased ajad, sõda jne, on hooldekodudes

palju neid, kel pole järglasi. Neid ei külastata, ainus hingehoiu on hooldajalt. Juurus on hooldekodu ja lasteaed ühe katuse all.

Vanu rõõmustavad laste esinemised. Koos lumememmesid just ei ehitata, kuid vanadel on tore kas või aknastki näha laste askeldamist mänguplatsil. Sanitaarhügieeni eeskirjade järgi pole meie hooldesutustes lubatud lemmikloomad, kellega suhtlemine oleks rõõmusademeks.

Juhataja Urmas Soomere rääkis Hageri hooldekodust. Mida kõrgemas eas inimene, seda vähem ta kardab surma. Valmistuda tuleb hingeliselt, lahkumise eel võib olla asju, mis vajavad juriidilist korraldamist. Elu lõpul võib painata süütunne, kui ei saa kellegagi leppida. Süvausklik inimene tunnistas kirjas sotsiaaltöötajale, et palus kord kellegi surma.

Alati pole probleemiks see, mida ma tegema pean, vaid kuidas ma olema pean, võttis teema kokku Juuru koguduse

õpetaja Tauno Kibur üht 14. sajandi mõtlejat tsiteerides. Mõiste hingehoid asemel pidas ta täpsemaks öelda hinge puudutus. Ta toonitas, et hingehoid haiglates ja hooldekodudes on konfessioonide ülene: „Seal ma ei rõhuta, et olen EELK vaimulik.“ Nõupäeval oli juttu, et kõigil on õigus saada oma vaadete või konfessioonikohane ära saatmine. Soomere tõi näite Hagerist: surija soovis oma tuha merrepuistamist, mida ka tehti.

Nõupäev algas kogunemisega Juuru kirikus. Orelit mängis Aet Reinhold, kes oli nõupäevale tulnud Märjamaa vallavalitsuse esindajana. Koosolekut Juuru pastoraadis juhtis Rapla maavanem Tõnis Blank.

Ta viitas, et maakonnas tegutsevate koguduste vaimulike ja omavalitsustegelaste kokkusaamised on Raplamaal traditsioonilised juba vähemalt 15 aastat. Nõupäev sai teoks maavalitsuse, Juuru vallavalitsuse ja koguduse toel.

NÄDALISE JUHTKIRI

Head ööd, Kärü tammed!

Tänase Nädalise tagakülje lugu jutustab sellest, kuidas ja miks hukkusid 40 Kärü tamme. Mina püüan siin vormistada järelehüüde väarikatele puudele. Miski muu ei ole enam minu võimuses - olgu saeveski teile kerge.

Usun, et annate mulle andeks, tammed, et ei tulnud te ühishauda vaatama. Liiga kurb ja korduv on see pilt me nüüdses riigis. Seal tammeparadiisid te ilmselt kohtute tuhandete omataolistega. Kohtute ka Ohulepa põlisparnade ja Tori kiriku tammedega, tervitage neid. Me mõtleme teie peale. Pühakiri ütleb, et surm on patu palk. Ma ei oska mõelda, mida süüd saab teie kasvamisest leida. Seda, et inimesed teid kunagi istutasid - mitte metsa järeltulijatele raiumiseks, vaid inimeste juurde, iluks ja auks. Süü?

Margus Mikomägi, ajakirjanik

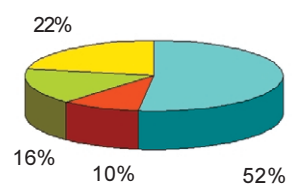
Äkki see rumaluse süü, see kõige suurem. Ja siis... Te surma põhjendus on siis, et ikka ise ka teaksite, kergtee ja palju näinud vana maja, mis teie pärast ehk oleks lagunenu. Ma ei tea, kas see põhjendus te meelt kosutab.

Veel üks kirjakoht räägib isade pattudest ja nuhtlusest, aga las ta olla. Te kasvasite Kärus, ses metsameeste kantsis tänaseni. Nüüd on ka sellel Kärü kandi hoolivate metsameeste müüdil ots. Te ju, jah, ei saa seda teada, et üks Soome pastor me eelmises lehenumbis inimeste surmaga seotud rituaalide hääbumisest kirjutas ja seda kultuurituseks nimetas. Seesama tubli mees ütleb inimeste surma kohta, et sügavale meie hinge kodeeritud kujutus sellest, et surm saabub siis, kui oleme vanaks elanud, ei pea kahjuks alati paika. Ma tean, ma tean, mu puud, et see teid ei lohuta.

Luban, et kui satun veel kasvavate põlispuude hulka, ma laulan teile mõeldes, see on ainus, mida ma saan teha. See, et puude mahavõtjad te hauale Head Ööd, Vend koori laulma kutsuks, ilmselt teoks ei saa. Head ööd, tammed!

ONLINE KÜSITLUS

Mida arvate Eesti jagamisest kahekümneks omavalitsuseks?

Kokku vastajaid: 63

- * Õige otsus, jääbki vähem ametnikke 52%
- * See tähendab demokraatia vähenemist ja parteide diktatuuri suurenemist 10%
- * Elan linnas ja mul ükskõik 0%
- * Reform kiirendab ääremasutust ja suretab Eesti küla 16%
- * Reformi tuleks alustada riigist, mitte omavalitsustest 22%

Nädaline

Rapla 79502, Tallinna mnt 17, tel 489 2133, 5567 3260 reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: nadaline@nadaline.ee, kodulehekülg: www.nadaline.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Sekretär: Merle Võigas (489 2133)
Ajakirjanikud: Tiia Truu (489 2139), Margus Mikomägi (489 2134), Maire Körver (489 2241), Heino Laiapea (489 2245), Heli Talinurm (489 2137), Teet Teder (489 2242)
Fotoograaf: Arvo Kuldkepp (489 2137)
Kujundajad: Ulvi Blande, Craig Tislar (489 2138) ja Siim Solman (489 2245)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2132)
Raamatupidaja: Mare Domberg (489 2136)
Müügijuht: Katrin Polli (489 2243, 5551 1084)
Projektijuht: Jürgen Post (489 2131, 5551 1084)
Kuulutused ja reklaam: Juulija Rüsse (489 2130)
Korrektor/online toimetaja: Katrin Helend-Aaviku (489 2246)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Nädalist on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskonnadest, toimetuse reklaamiosakonnast ja Internetis Nädalise koduleheküljel. Toimetus võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8-17 Tallinna mnt 17, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135. Trükk AS Kroonpress. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363

Eesti maakonnalehtede avalik pöördumine ASi Eesti Post juhtkonna poole

Riigi majanduse jahenemisega kaasneb loomuliku nähtusena üldine hinnalangus. Selle märgid ilmutavad end juba praegu üha sagedamini ja trend süveneb.

Olukorras, kus ka kohalike ajalehtede väljandamise peamine tuluallikas - reklaamitulud - on drastiliselt kokku kuivanud (suurusjärk olenevalt väljaandest 30-50 protsenti eelmise aasta algusega võrreldes), on kõigi maakonnalehtede tegevuse jätkamise ja ühtlasi ka Eesti Posti kliendiks jäämise eelduseks oma tegevuskulude ulatuslik kärpimine.

Enamik maakonnalehti on juba vähendanud märgatavalt nii tööjõu- kui ka trükikuluid. Ainus oluline kululiik, mis tänava on kallim kui mullu, on ajalehtede kojukandetasu. Seda vaatamata sellele, et kütuse hin-

dade järsk langus on soodustanud üldist logistikateenuste odavnemist.

Praegu kehtivate ajalehtede kojukande hinnatariifide kärpimine aitaks ära hoida olukorda, kus maakonnalehed peavad piirama ajalehtede ilmumissagedust või loobuma üldise paberväljaannetest ning kolima vaid veebikeskkonda.

Usume, et Eesti Post kui meie kauaaegne partner mõistab olukorra tõsidust ja tulevalt vastastikuse koostöö jätkusuutlikkusest ja lähtudes kõigi osapoolte huvidest soosub ettepanekuga langetada alates 1. aprillist 2009. aastal Eesti maakonnalehtedele praegu kehtivaid kojukande hinnatariife 20 protsendi võrra.

Eesti maakonnalehtede peatoimetajad

Miks taotlevad ajalehtede toimetajad lehtede kandetariifide langetamist

Tõnis Tõnisson, ajalehe Nädaline peatoimetaja

Neljapäeval pakkusid Eesti Posti nõukogu esimees Meelis Atonen, juhatause esimees Ahti Kallaste ja juhatause liikmed Aavo Kärmas, Tiina Liitmäe ning postiteenuste divisjoni juht Jaan Vainult Viljandis hotellis Grand maakonnalehtede toimetajatele pressilõunat.

Loomulikult ei tulnud kokku ainult selleks, et meeldivas seltskonnas einestada, eesmärk oli ikka kahepoolset infot vahetada. Eesti Posti juhid rääkisid sellest, kuidas kulgeb lehtede kanne ja pensionirahade kättetoimetamine piiratud liikumisvõimalusega inimestele ja millised on Eesti Posti eesmärgid 2009. aastal. Lisaks püüti prognoosida, mida võib endaga kaasa tuua 1. aprill, kui avaneb Eesti postiturg. Maakonnalehtede toimetajad vahendasid oma probleeme, mis olid Eesti Posti muredega võrreldes tühised - mastaabid

on ju erinevad -, aga sellepöolest muret tekitavad.

Vestluse käigus andis Eesti Ajalehtede Liidu nõukogus maakonnalehti esindava Võrumaa Teataja peatoimetaja Kalev Annom Eesti Posti juhtidele üle maakonnalehtede peatoimetajate pöördumise teksti, kus on mured kokku võetud ja lisatud palve leida võimalusi üle vaadata ja langetada 1. aprillist praegu kehtivaid lehtede kojukande hinnatariife 20 protsendi võrra.

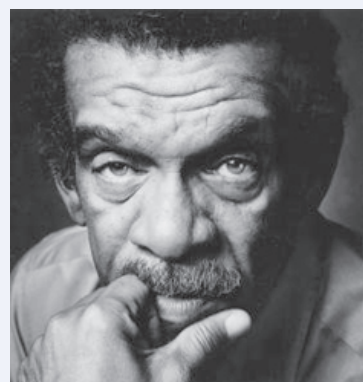
Seda avaldust võiks nimetada ka laiemale avalikkusele suunatud signaaliks, millele tahetakse märku anda, et lisaks majanduskriisile on Eestis tegelikult ohus ka demokraatia. Ükskõik kuidas inimesed ajalehtedesse, eriti maakonnalehtedesse, ka ei suhtuks, tuleb neil tunnustada, et vaba ajakirjandus - niikaua, kui ta veel eksisteerib - on demokraatliku ühiskonnakorralduse garantiks.

Loomulikult saab eesti ajakirjandusele väga palju ette heita, aga täna täidab ta veel

oma põhiülesannet. Täidab nii, et Eesti on tunnustatud üheks suurema sõnavabadusega riigiks maailmas. See on väärtus, mida tuleb hoida. Vaba ajakirjanduse kadumine (taandumine) avab võimalused diktatuuri ihalevatele jõududele. Siinkohal tasub meelde tuletada Eesti kogemust kolmekümne aastate teisest poolest. Toona kärpis võim jõuga vaba sõna levikut, praegu teatakse järgnenut vaiktava ajastu nime all. Tulemuseks oli Eesti riigi iseseisvuse kaotamine. Praegu toimivad majanduslikud mehhanismid võivad viia sama tulemuseni.

Ajakirjandus ei taotle majandusraskustes vaevlevas ühiskonnas endale eristatus, küll aga tingimusi, milles oleks võimalik mitte ainult ellu jääda, vaid olusid, mis võimaldaks jätkata ühiskonna valvekoera rolli täitmist. Kõige halvem valvur on raha orjaks muudetud valvur, kes võitleb ainult isikliku eksistenttsi eest.

LÜHINÄITEID NOBELISTIDE LOOMINGUST ANDRES EHINI TÕLKES

DEREK WALCOTT
sündinud 1930
Lääne-India luuletaja
Nobeli kirjanduspreemia 1992

SÜDASUVEL TOBAGOS

Laiad kivirannad päikese käes.

Roheline jõgi keset valendavat kuumust.

Sild, kollaseks kõrbenud palmid,

mida näen oma unisest suvemajast - kõik on vajunud kuupikkusesse augustiunne.

Päevad, mis jäid mul alles. Päevad, mis ma olen kaotanud,

päevad, mis on otse kui tütre mu käte sadamakaide vahelt suurte laevadena ulgurerele läinud.

KÜSITLUS

Kuidas tähistate naistepäeva?

Inge, pakkija: Mees ehk lilled ikka toob või midagi. Töökojal eriti ei tähistata, eriti kui see tööpäevale ei lange. Eks vene ajal oli see suurem tähtpäev, nüüd tähistatakse tagasihoidlikumalt.

Elmu, pensionär: Ega muud tähistamist pole, aga oma naisele lilled ikka viin.

Maigi, logopeed: Direktor saatis juba täna (reedel) meili teel naistöötajatele õnnitlused. Kodus laps pidi issiga koos mulle tordi tegema. Olgu punane tähtpäev või mitte - naised jäävad naisteks.

Herkki, ametnik: Vähe. Naisele lilli ja väike kallistus, tööl vahel ka õnnitlused ja lilled naistele.

Kristi, VII kl õpilane: Õnnitlen ema ja isa kingib talle lilled. Koolis meie klassi poisid kinkisid tüdrukutele väikesed kinnituslõksuga südamed.

Raivo, IX kl õpilane: Ei tähistata, aga kes tahab tähistada, siis miks mitte - üks väike rõõmustav tähtpäev naistele.

Küsis Maire Körver Pildistas Arvo Kuldkepp

Millisena paistab Euroopasse Eesti?

Teet Teder

Kohtumistel Euroopa Parlamendi saadiku Siiri Oviiri ja Euroopa Komisjoni asepresidendi Siim Kallasega Brüsselis rääkisime majandusraskustest Eestis ja Euroopas, sellest väljatulemisest ning sellest, mida Brüsselis nähakse ja mõeldakse.

Millega tegeleb europarlamentis Siiri Oviir?

Siiri Oviir alustas kohtumisel europarlamenti töö tutvustamisega ja tõi esimesena välja tõiga, et Euroopa Parlamendis on kasutusel 23 keelt, mida tõlgitakse - nende hulgas on ka eesti keel. Mõnda aega tagasi Maardu linnapea välja käidud mõtte, et parlamendis saab hakkama ka vene keelega, lükkas Oviir ümber: „Vene keel ei ole ühegi liikmesriigi keel ja seda ei tõlgita.“

Siiri Oviir kuulub kolme europarlamenti komisjoni. Need on töö- ja sotsiaalkomisjon, soolise võrdõiguslikkuse komisjon ja justiitskomisjon. Neist kahes esimeses on praegu käsil olevatest teemadest olulisemad tööaja direktiivi muutmine ja patsientide piiriülene liikumine. Tervishoiu direktiiv võetakse vastu aprillis ja see annab Eestile võimaluse ilma eelloata saada ambulatoorset abi teises liikmesriigis ja mitte ainult selles, kus kindlustatud olakse. Oviir arvas ka, et tõenäoliselt võtab Eesti riik vastu otsuse, et eriloaga saab liikmesriikides ka statsionaarset ravi.

Oviir on rahul ka sellealase töövõiduga, et on arvestatud tema parandusettepanekuga maksta statsionaarse ravi korral välja täisravi hind. Muidu on üldpõhimõte, et makstakse välja see summa, mis kehtib koduriigis. Eestis on aga ravi näiteks Soomega võrreldes kolm korda odavam ja Rootsiga peaaegu viis korda. Kõigil inimestel sellise vahe maksamiseks raha ei ole ja seetõttu jäetakse nad ravita.

Siiri Oviir on nüüd, kui ta Euroopa Parlamendis peaaegu viis aastat on töötanud, tajunud, et poliitika on ka sinna jõudnud. Nimelt on tulevased valimised ka mõningaid kolleegide otsuseid tugevasti mõjutanud. „Aga valimised saavad läbi ja siis läheb jälle kõvemaks töötegemiseks,“ lootis Oviir, tõdedes, et valimiste eel ei tööta argumentid ka europarlamentis.

Üldise tendentsina on poliitikud parlamendis üle ühe ametiaja. See tuleneb ko-

gemustest ja sellega kaasnevast rahva usaldusest. Ära saab parlamendis Oviiri sõnul midagi teha aga see, kes on mingil erialal pädev. „Lihtsalt jutt siin läbi ei löö,“ ütleb Oviir.

Ühisraha euro toob õnne maa peale?

Siiri Oviiri sõnul on meedia ja juhtivad poliitikud euro ootuse praegu vägagi üle paitsutanud. „Me peame ikka ise tublid olema oma majandusega, kas rahatäht vahetub ühe või teisega. Meil ei ole majanduslikult võimalusi, meie teed pole korras, meil ei ole tööjõudu – olgu meil euro või inglise nael, vahet ei oleks - meie välisinvesteeringud ei suurene märkimisväärselt niikuinii,“ on Oviir kindel.

Rusikatega vehkimist euroliit ei poolda.

Kõikidel riikidel, olgu nad euroliidus või mitte, on majanduslikud huvid. Kõige paremini tulevad need välja, kui arutatakse energiaküsimusi. Justkui kogu Eesti ootaks, et käiks kaklus ja Venemaale näidatakse koht kätte.

„Riikidel on huvid. Ei saa ju riik toimida, kui ta ei saa energiat. Rumeenia ja Bulgaaria korterid on miinuskraadides, sest nad sõltuvad ainult Vene gaasist,“ ütleb Oviir.

Just kaks gaasikriisi, üks 2006. aastal ja teine nüüd, on Oviiri hinnangul liitnud kõik 27 liikmesriiki, olgu nad suured ja vanad olijad või uued ja väiksemad liikmed. „Kõik riigid otsivad lahendusi, et oleks energia jagatud kindlalt ja mitmekesiselt. Aga situatsiooni, et üks riik läheb teisele sõjaväega kallale, pannakse ühiselt pahaks,“ viitab Oviir Venemaa tegudele Gruusias.

****

Majanduskriisist Euroopa Komisjoni asepresident Siim Kallasega

Kallas tõdeb, et nii nagu igal pool mujal, on ka komisjonis dominantiks majanduskriis. Palju vaidlusi on riikide vahel tekkinud sellel pinnal, mida on vaja teha ja kus peaks olema Euroopa Liit kui lahendust leidev funktsioon ja kus

Siiri Oviir.

Brüsseli üks sümboliteid on pissiv poiss.

liikmesriik ise. Aga nii suuri teravusi, kui seda on näidanud USA ja Suurbritannia ajakirjandus, Kallase sõnul riikide vahel ei ole.

Praegust majanduskriisi peab Kallas suhteliselt enneaegselt. Tema sõnul ei ole sellise struktuuri ja mastaabiga kriisi olnud 1930. aastatest peale. See erineb küll 30ndate kriisist selle poolest, et ei ole võistlevat devalveermist, kuid ka ennustamisega, kuidas kulgeb praegune kriis, on suuri raskusi.

Siim Kallas ja Siiri Oviir kohtuvad ajakirjanikega.

Suurim probleem on autotööstustel

Euroopa tööstusest on 30 protsenti seotud autotööstustega, seega on see Euroopa Liidu tippala. „Kuigi Euroopa autod on maailmas enim arenenud, on neid siiski liiga palju,“ ütleb Kallas, lisades, et autode tootmine langeb ja see tuleb ümber struktureerida, aga kuidas ning kes on võitja ja kes kaotaja?

Kallas toob näitena välja probleemi endise Saksa autotootja Opeliga, kes kuulub General Motorsile. Nüüd arutatakse, kas ei peaks Opelit tema päästmiseks mitte välja ostma. Kuid samale ettevõttele kuulub ka Saab. Veel halvemas seisus on aga Prantsuse autotootjad ja Prantsuse valitsus on teinud üleskutseid tuua tootmine Ida-Euroopast ära. Samas on aga itta rajatud autotööstused suhteliselt edukad ja probleeme on pigem vana- ja uude liikmesriikidesse rajatud tööstustega. Nende hulgas tuuakse rohkem välja Suurbritannia, Hispaania ja Belgia, kus ei ole oma autotööstust, vaid on suurte autotööstuste tütarfirmad.

„Selge on see, et mõne tööstusharu peab kindlasti ümber korraldama ja tootmistahte vähendama, aga see ei jaotu ühtlaselt,“ ütleb Kallas ja täiendab, et kannatada saavad ka tööstusharudega kaugemalt seotud ettevõtted, sest näiteks autotööstused on ühed suurimad terasetarbijad.

Teine rängemalt pihta saanud majandussektor on Kallase sõnul kinnisvaraarendus. Ta toob näite täiesti välja ehitatud Madridi lin-

naosast, mis oli mõeldud 30 000 inimesele, kuid tegelikult elas seal 354 inimest. Just Hispaania ongi kõige suuremas hädas kinnisvaraga.

Hispaaniasse on ennustatud ka kriisi kõige sügavamat punkti, mis prognooside kohaselt saabub 2010. aastal, ja kõige suuremat tööpuudust – 18%.

Väga suured probleemid on ka rahanduses ja Kallas juhtis tähelepanu, et Ameerika Ühendriikide riigisekretär lendas kriisi puhkedes Hiinasse, sest Ühendriikide hiiglaslikku välisvõlga, mis kõikvõimalike abipakettidega on kosmiliselt suureks muutunud, finantseerivad hiinlased ja araablased.

Eesti kriis Euroopasse ei paista

Majanduskasvu poolest miinustesse langemist ennustab Kallas peaaegu kõikidele Euroopa riikidele. Euroopa suurim majandus on Saksamaal ja seal ennustatakse viieprotsendilist miinust.

Eesti ei paista oma probleemidega Kallase sõnul Brüsselisse välja, sest terve rida probleeme on Eestis veel puudu. Läti riigi olukord on vastupidi väga hull ja näha on ka juba pankroti märke. Neid on näha ka Ungaris, väga suur langus on Iirimaal.

Küsimusi äratav ka Suurbritannia olukord. Üle-eelmisel komisjonil arutati riikide eelarvete olukorda ja seal oli 27 riigist 17, kellele ähvardatakse väga halba eelarve tulevikku, Eesti nende hulgas ei olnud. „Sammud, mis Eestis tehtud, on leidnud positiivset äramärkimist,“ leiab Kallas.

Muusikaõpetajast firmajuht Riina Kivi

Maire Kõrver

Riina Kivist, kes 20 aastat oli muusikaõpetaja ja paistis selle kõrval silma tiheda kontserttegevusega rahvamuusikaansambliis Torupill, on saanud edukas ärinaine, plasttoodete firma Uniplast direktor.

Veel Torupilliga esinemiste ajal oli naine oma noorima lapse - tulevase Vanilla Ninja esimese koosseisu laulja Maarja Kivi - ootel. „Eks seal mu rahvariidekostüümi avarate voltide varjus ta peidus oli, juba enne sündi kogu aeg muusika sees,“ meenutab muhelev Riina Kivi. Kas ehk sünnieelselt salvestunud vägevad torupillihelid olid üheks mõjuriks, miks mahedaid ballaade suurepäraselt esitada suutvast Vanilla Ninja Maarjast on nüüdseks saanud raskemat rokki viljelev Marya Roxx, arutleb muusikust tütre ema.

Riina ja Uniplasti tootmisdirektorist abikaasa Madis on ka vanavanemad. Pinge- lise töö kõrvalt Uniplastis jõuavad nad vahel USAsse noorimat lapselast, Maarja tüdruku Dora-Liisat, hoidma. California osariigis Los Angelese vaikselt äärelinnas Woodland Hillsis on nad tütar Maarja kodus lapsehoidjaks käinud kordamööda - Raplas tegutsev plasttoodete firma, millel on esindus ka Tallinnas Tulika tänaval, vajab pidevat jälgimist.

Tütred pere ja lapselapsed käivad Madis ja Riina vahel ka Woodland Hillsi lähedal kuulsal Malibu rannal, kuhu on hea kuumuse eest põgene- da. Seal on Riina kohtunud ka Maarja muusikutest sõpra- dega, kelle suhtes oli tal alguses eelarvamus, et küllap rokimehed on ühed karvased, kellega ehk jutt ei sobi. „Aga olid hoopis väga meeldivad inimesed,“ leiab ta.

Kodu ja töö ühel pinnal

Koos abikaasa Madis Kiviga on Riina üles kasvatanud neli last: Vahuri, Heleni, Kristi ja Maarja.

Riina ühist teed alustas Madis siis, kui temast naise ootamatu surma järel sai kahe lapsega leskmees. Poeg oli kaheksa-aastane ja tütar vaid neljane, kui laste ema 30aastaselt just oma sünnipäeva tähistamise päeval suri. „Kiirabi viis ta astma- hooga haiglasse, mõne aja pärast kuulsid kodus sün- nipäevalauas istuvad külalised, et ta on juba lahku- nud...“ räägib Riina traagi- listest juhtumist.

Abielupaar Kivi asutas oma plasttoodete firma 1993. aastal. Alguses tegutses firma 7 aastat nende ridaelamus

Plasttoodete firma Uniplast juht Riina Kivi oli 20 aastat muusikaõpetajana töötanud, kui kord koolist tulles kuulis mehelt: oled nüüdsest proua direktor - tööd pole muud kui pead pangas tähtsat nägu tegemas käima ja allkirju andma. Tegelikult aga kujunes sellest naisele elutöö.

ARVO KULDKEPI foto

asivas kodus. „Ridaelamu korter anti meile vene aja lõpus tänu sellele, et perre sündis neljas laps – Maarja,“ meenutab Riina nõukogude aja üht hüvet. Pedagoogist Riina ja endine riistvõimleja, tuntud joogapropageerija teles ja erinevatel lavadel, ka Raimo Aasaga ühistes kavades kondiväänamisega esi- nenud Madis alustasid spor- divahendite – võimlemis- ja kõrgushüppemattide toot- misest.

„Oma annet saab maksimaalselt teostada see, kel ter- vis korras. Isegi siis, kui lapsed lauludega esinevad, saab aru, et kehahoiak ja hingamine on parem neil, kes on spordiga tegelnud,“ nendib endine muusikaõpetaja Riina.

Perekond Kivi spordimattidel on harjutanud ka Vanilla Ninja oma kuulsal laulu „Kung Fu“ lavalist liikumist sportlikult jõulisemaks ja veenvamaks. „Algul nad mar- keerisid kuidagi lõdvalt seda liikumist. Mõni tüdruk arvas, et nii käib küll, aga Madis kutsus neile juhendajad, kes kõike täpsemaks ja stiilse- maks aitasid seada,“ mee- nutab Riina.

Algusaastail, kui neil kodu ja töö olid veel koos, olid neil kodus mõnikord peaaegu kõik ruumid plastmaterjalila- susid täis. Ummistatud olid

ETTEVÕTJA 10 KÄSKU:

1. Kui kuidagi ei saa, siis kuidagi ikka saab.
2. Ole valmis õnnestumiseks, sest õnn ei hüüa tülles.
3. Võta alati igast ölekõrrest kinni, sest kunagi sa ei tea, milline neist sind pinnale aitab.
4. Ole enda ja oma partnerite vastu aus – sest nii aus, kui sa oled üksi iseendaga olles, oled sa ju tegelikult ka.
5. Kliendile tee alati seda, mida ta vajab. Ära ürita talle kaela määrada seda, mis talle ei meeldi. Tuleta meel- de mõtte-tera - ühele meeldib ema, teisele tütar.
6. Ole oma tööliste eeskujuks oma tegemistes ja nõua ka neilt reeglite täitmist. (Katsu sa mängida reegliteta jalgpalli!)
7. Ürita olla oma kollektiiviga koos erinevates olukor- dades. Usu, et nad oskavad seda hinnata ja ka sina õpid neid paremini tundma.
8. Ära unusta end täiendada ja ringi vaadata, mida laias maailmas ning oma kodukohas tehakse - nii saad sa aru oma positsioonist ühiskonnas ja sellest, kui vajalik „mutter“ sa tegelikult oled.
9. Ära otsi süüdlasi, vaid otsi lahendusi.
10. Ürita olla oma väljanägemise poolest nii kaunis kui võimalik ja nii asjalik kui vajalik.

toad, panipaigad, seinääred, üle ujutatud oli vahel kesk- põrandki. „Polnud enam koh-

ta, kuhu neid pakke ära pan- na kas või selleks ajaks, kui külalised tulid. Aga laste

vust 1993. aastal võimlemis- mattide tootmisega. Hetkel kuuluvad toodangu hulka ka matkamadid, kõrgushüppe maandumispaigad, maad- lus-, karate-, judomatid ja mitmesugused abivahendid kergetõustiku ja võimlemise tarbeks.

Uniplast OÜ on NMC Termonova OY esindaja Balti riikides. NMC Termonova OY toodab materjali Noma- lenTM – vahtpolüütleeni. Sellest on valmistatud paljud Uniplasti tooted.

Tehakse ka liim- ja leekla- mineerimistõid, tegeldakse plastide müügi ja töötle- misega.

Raplas elab perekond Kivi alates 2004. aastast. Raplas Viljandi maanteel kunagi Estoplastile kuulunud vanad tootmisruumid osteti juba varem – 1996. aastal.

„Põrand oli vaat nii paksult õlisegust raskestieemalda- vat musta sodi täis,“ näitab naine illustreeriva zestiga ku- nagist saastakihi ulatust, mis varem laius nüüdseks ammu- gi normaalsesse korda saa- nud tootmistehhi põrandail.

„Kõik seadmed on meil kasutatud, oleme otsinud välis- maa messidelt, kust saaks soodsamalt. Sest päris uute ostmiseks lihtsalt ei jätkuks raha,“ nendib naine. Selgub, et juhtkonna koosolekute ruumi, mis näeb välja väga värske ja modernne, on kom- bineeritud taaskasutatava- test mööblisemest. „Too- lid on Hansapanga vanad, laud ostetud taaskasutuskes- kusest.“ Kasutatud nurga- diivani katte pesi Riina ise ära ja klammerdas uuesti kinni. Hea maitse ja käteosa- vus tagab, et üldmulje on nagu uus.

Mullune käive oli Uniplastil 42,26 miljonit, kasum pool- teist miljonit krooni. Majan- duslikku hetkeseisu iseloo- mustavad arvud: jaanuaris 2008 käive 3,9 miljonit ning 2009. jaanuaris käive 3 mil- jonit. Veebruaris 2008 4 mil- jonit krooni, 2009. veebruaris 2,4 miljonit krooni. Praegu töötab firmas 41 inimest.

Riina Kivi peab oluliseks paindlikkust tellijate soovide elluviimisel. Väga oluliseks peab ta ausust firma äripart- nerite suhtes. Sel nädalava- hetusel toimuvaks ürituseks „Retseptid ettevõtlikule nai- sele“ paluti tal koostada n-õ retseptid ettevõtjale. Rikka elu- ja töökogemusega isiku- sel said need kirja kiiresti. Nii, nagu nad kõiges on ka- hekesi koos ühist vankrit vedanud, on ka retseptidesse paar ideed abikaasa Madise lisatud.

Riina Kivi 10 käsku pole vaid kõlavad sõnad või väl- jamaa eluabiõpikute slo- gan'id, aga elukogemusest välja selgitatud, isiklikult sü- gavalt läbi tunnetatud tõesed.

sõpradele väga meeldis meie juures: lastel oli tore sellest kõigest onne ehitada. Vahel vanemad juba helistasid, et kuhu lapsed nii kauaks jää- vad – unustasid ennast meile mängima,“ jutustab Riina.

Ei ole hoo ega hoobi vahet

Uniplasti üks esimesi tooteid oligi kõrgushüppematt ja kord – veel kodus töötades – sattusid Riina ja Madis nii töö- hoogu, et unustasid vaadata, kas suuremõõtmeline matt üldse nende kodu ülakorruse trepist alla ja uksest läbi ikka mahub. „Selgus, et sai nii suur, et ei mahtunudki,“ ajab ootamatu tragikoomiline situatsioon Riinat nüüdki naer- ma.

Seitse aastat kodust tööd sai läbi, kui õnnestus saada hoone Tulika tänaval. Amor- tiseerunud ehitise kordasaa- misele eelnes suur töö, enne kui see ilmet võttis. „Ega kergelt pole midagi kätte tul- nud – kõik ikka suure tööga, ei ole hoo ega hoobi vahet ol- nud,“ tõdeb naine firma käivi- tamist ja kogu edasist tööd meenutades. Kerge polnud seegi, kui pere Raplas vana sõjakomissariaadimaja en- dale kodus ümber ehitama hakkas. „Siis pidin vahel lau- sa rahustit võtma,“ meenutab Riina pingelist aega nüüd juba muhelusega.

Uniplast OÜ alustas tege-

Hingedeõine Margus Kasterpalu

Margus Mikomägi

Margus Kasterpalu viib meid fotograaf Siimuga hakatuseks Pärnu Endla teatri Küüni. Seal on üleval Aime Undi kujundatud lava lavastusele „Hingede öö“. Karl Ristikivi romaani kirjutas Margus dramatiseeriguks 15 aastat tagasi. Juba siis oli selles loos kaasa mängiv Hermann Hesse „Stepihundi“ tekst.

On kahe proovi vaheaeg. Tunnen, kuidas tahaks sellel laval mängida. Tahaks kohe istuda purpurpunasele kanapeele, sirutada käed kettide otsas rippuva trepi külge, tahaks sosistada, et kuulda, ja karjuda, ehmatamaks iseennast. Miski tõmbab ja miski ütleb, et see on teiste lava, nende, kes lavastuse saladust teavad, et ma ei tohi. Ei tohi lõhkuda lavasaladust. Ma jään oma liistude juurde, küsin hoopis ja kuulan vastuseid Teatrikülgedele.

Küsin Marguselt, miks 2009. aasta märtsis tema jaoks just see tekst tähtis on ja mitte miski muu. Ta vastab, et naljaga pooleks võib öelda – naine ütles! Ma sellepeale ütlen jämeda häälega, et see pole nali, on hoopis väga tähtis asi.

„See 15 aastat tagasi tehtud dramatiseering oli natuke väiksemate kogemustega mehe tehtud kui ma ehk praegu olen. Samas see asi, mis „Hingede öös“ sees on, kuidas üks keskealine mees on, kas siis päriselt või oma peas, üksi või vähemalt võõras, et ta ei tunne ennast ümbritsevas ühiskonnas omana, kõnetatuna, see tundub olevat praeguses ajas teema küll. Võib-olla mitte ainult minu jaoks, võib-olla on seda küsimust ajas rohkemgi kui minus. Nii ma tundsin ja sain naiselt tuge.“

Keskealised on väsinud

Keskealine tark mees kipub meil Eestis pildilt kaduma, tema hää ei kõla, ja see kipub olema nii mitte ainult teatris. „Jah vist küll on niimoodi. Kapitalismiperiood on käskinud meestel metsas jahil olla ja väga palju saaki koju tarida. Rohkem kui jaks kannatab. Edukas olemine ei ole lihtne, väsitab tõesti ära.“

Ma vanadest meestest nüüd räägin Margusele, ja enda kogetust, kus kogemused, mõistus ja väljaütlemist vajav tarkus, mis me üksikutes vanades meestes ju olemas on, jääb kardinat varju, kitsasse marginaalsesse ruumi ehk. Nii ei teagi targad teatrist hoolivad noored mitte midagi Eesti suurepärasest

näitekirjanikust Jaan Kruusvallist, kui vaid üks mu isiklik üllatus näiteks tuua.

Keegi pole neile öelnud ja ise „vanad“ ennast eksponerima ei hakka ju. Kes teab, ehk kõlab meie noorte tegijate peas mõni välismaa hää või hääled...

„Üldine rääkimise foon, müra... seda on nii palju, et selleks, et su häälekene seal üldse kõlaks, peaks jube palju rääkima või vähemalt väga valjusti. Seda ju ei tahaks, tahaks öelda inimlikult, mitte karjudes. Tahaks rääkida nii, et keegi kuulaks. Seda ei ole võimalik teha, siis loobudki,“ haakub Margus mu arutlusega.

Ta siis ütlebki, et selles mõttes on teater kõrghea asi: „Võtad näiteks Ristikivi ja räägid Madis Kalmeti kaudu võõra mehe loo ära ja inimised kuulevad. Need ei ole küll päris oma sõnad, aga päris võõrad ka mitte.“ Margus ütleb, et see on võimalus, aga ta ei arva, et sellest piisab. Ma ka ei arva, aga see on parem ikka kui mitte midagi.

Maailm marginaliseerub

Teatrit ähvardab oht marginaliseeruda, seda päris teatrit, mis hinge poeb ja haiget teeb ja kosutab. „Kui teha justkui missioonitundest midagi, et teater ei marginaliseeruks, teha midagi, mis tegelikult ei kannu seda pretensiooni välja, siis see teeb sellele missioonile karuteene.“

Ma ei ole endale eesmärgiks seadnud teatrikeele muutmist, uuendamist, nüüdisajastamist, otsinguid... Selleks peaksid olema kutsutud ja seatud inimesed...

Ma kuidagi arvan, et kelleltki ei saa rohkem nõuda kui tal on. Minul teatri marginaliseerumisest päästmise missiooni küll ei ole. Ma oma filoloogi haridusega saan vahel just teksti väärtustavate ja tekstile keskenduvate as-

Lavastaja Margus Kasterpalu Endla teatris kahe proovi vahel. Tema lavastas läinud suve sünnimuseks saanud öölaulupeo.

SIIM SOLMANI foto

jade lavale panemisega niimoodi hakkama, et nad vaadata sünnivad. Ma ei ole endale eesmärgiks seadnud teatrikeele muutmist, uuendamist, nüüdisajastamist, otsinguid... Selleks peaksid olema kutsutud ja seatud inimesed küll, aga ma ei loe ennast nende hulka kuuluvaks. Keegi võiks, jah, niimoodi tunda küll, et tal on selline missioon.“

Üldkultuuriline teadvus äkki ei ole näitleja ameti juures enam nii määrav kui ta kunagi on olnud. „Jah. Nii nagu Undusk on Tuglase kohta ütelnud, et meie kultuurimetsade isahirvesid on varasematel aegadel näitlejate seas olnud ehk rohkem.“

Samas, kui mõelda, siis pole ju häda, kui Jalakas midagi räägib või Ojasoo võtab arva-ta või Nüganen, eks neid kuulatakse ikka ka,“ arutleb Margus.

Meile tundub, et näitlejad on ehk tänases ajas oma käsitööskustele ja pildil olemisele nii palju aega ja energiat kulutanud, et selliseks sügavamaks eneseharimiseks võib-olla tõesti jaksu ei jätku. On selline tunne. „Seda ei saa kuidagi ühele põlvkonnale süüks panna, ma tahaksin ka tunduvalt rohkem. Olla targem ja parem iga päev. Ei jõua,“ ütleb Margus Kasterpalu.

Meist sõltub, mida näeb Voitinski

Ma ei tea, kas näitleja Aarne Üksküla kultuuripreemia vastuvõtmisel öeldud sõnad Voitinskist, kes meie maale sattudes peab tõdema, et jälle olen sattunud maale, kus pole keelt ega kultuuri, puudutas laiemat üldsust. Oli see hüüdjä hää kõrbes? Juba?

„Ma kardan, et lause iseene-sest „kui tuleb jälle mõni Voitinski“ ei ütlegi enamikule mitte midagi. Kes see on, mis kontekst, on see mingi Üks-

küla tuttav, mingi ta vana sõber? Ilma Tammsaareta, Mauruse koolita ei jõuagi see kusagile. Selline asi ei ole üldse võimatu ja sellest on kahju,“ ütleb Kasterpalu.

„Hingede öös“, mis 14. märtsil Endlas esietendub, on Marguse sõnul Madis Kalmeti suus tekst, kus ta ütleb, et ma ei sa põleda ainult iseendast.“

„Lõpuks on kõik otsas ja kõik. Selleks, et põleda, pead ju midagi kusagilt juurde saama. Kuidagi, millegi pä-

rast, on surve andmisele või väljakäimisele hirmutavalt suur. Ma arvan, et tuleb ikka endast kaugemale vaadata.“ Margus toob näite, et Endla „Hingede öö“ näitlejarahvas on öelnud, et nad kohe ootasid, et saaksid mängida just sel-list teksti.

Me lõpetame Marguste vest-luse sellega, et ei tahaks, et tuleb Voitinski ja peab nentima: tal ei ole midagi vaadata, tal ei ole midagi kuulata. See, mida ta näeks, ei sõltu mitte kellestki, kes kaugel...

TEATRIMAJA

Endla teatrimaja Pärnus 3. märtsil 2009. aastal. Majas on suur saal, sammassaal ja Küün, Ärkliisaal ja Teatrikohvik... Majas on teatrit.

SIIM SOLMANI foto

Tõlkija Kalle Kasemaa elab

Margus Mikomägi

Kui ma oskaks, siis oleks siin koht, kus kirjeldada Kalle Kasemaa naeru. Ta naerab sagedasti just oma mõttekäikude peale. Minu arvates naeraks nii paksu kultuurikihi kasukasse riidetatud vana tark juut.

Kirjutati aasta 1974, kui sain Raplast teatrit lähemalt nuusutama. Arvan, et siis kohe kuulsin legenditaolisi jutte pastor Kalle Kasemaast, ta suhetest teatriuendajatega. Ei mäleta, et oleks räägitud, kuidas pastor tõlgib ja tõlgib neid raamatuid, mida ma lugeda tahan. Mälu on selektiivne, tol ajal jäi Kasemaast meelde, et ta on oma poiss teatri- ja kultuuriringkonnas. On kultuuripastor, kes annab nõu.

Nüüd Kalle Kasemaaga kohtuma minnes heietasin mõtet, et kui ma ei teeks mitte midagi muud kui loeksin Kalle Kasemaa tõlgitud raamatuid, siis lõppeks mu elu enne kui tema looming.

Vana tark tunneb rõõmu mittereeglipärasusest. Tartu Ülikoolis, kus ta aastaid ja veel hiljuti oli Vana Testamendi ja korraline professor, olla asi lõpuks rutiinseks läinud. Emeriitprofessor ütleb, et on vabanenud küsimustest, mis päeval, mis kell ja mida rääkida... „Nuriseda võib selle üle, et mitmed asjad on pinnapealsemaks läinud, inimestel on kiire, aga see ei ole pettumus.“

Miks vanad targad kultuurikasukaga mehed viimasel ajal nii vähe sõna võtavad? Kas võib olla, et nad ei tahagi oma mõeldud mõtteid välja öelda?

No ega see ka võimatu ei ole. Teisest küljest on põlvkondade vahetus avalikus elus, töös ja teaduses. Ülikoolis on seda näha, kui palju on noori õppejõude. Põhjused võivad olla mitmesugused. Kui Tulviste oli rektor, siis ta väevõimuga saatis 65-sed pensionile, et noortele ruumi teha. Pärast, tõsi küll, selgus, et kõigi tühjade kohtade jaoks ei jätkunud noori. Nüüd neid noori on tekkinud kümne aastaga. Pilt ülikoolis on väga muutunud, kultuurivaldkonnas ka.

Vanad väsivad ja pettuvad ja lõpuks surevad. Ütleme, Jaan Krossi põlvkond, kes on pettunud ja väsinud... Ma arvan, et näiteks sellest põlvkonnast, kuhu kuuluvad Jaan Kaplinski ja Hando Runnel – nemad teevad küll. Runnel teeb väga palju Ilmamaas, annab raamatuid välja. Avalikkuse suhtes, jah, nad on

resigneerunud ehk ja pettunud – ei taha.

Kurb ju. Aga ma vist saan sellest aru.

See on arusaadav küll. Mina kujutan ette, et kui inimene veel ka tunneb, et noored hakkavad temast üle sõitma või et ta on kõrvale tõrjutud, siis... see sõltub inimesest, kas ta laseb sellel juhtuda. Kui ta ikka ei lase, siis ei tõrju teda keegi. Kõrvaletõrjutus võib olla oma tunne. Pigem paljud taanduvad ise ja kui tuleb pakkumine, aga oled tükk aega olnud kulisside taga, ega siis ei taha nähtavale tulla küll enam, see on täiesti arusaadav.

Ma tahaksin, et kultuuris kostaks noorte kõrval vanade tarkade hääl. Siis, ma arvan, saaks rääkida tasakaalust, hetkel seda pole.

Kipub kaduma. See sõltub ka kultuurivaldkondadest, äkki mõnel juhul on üks põlvkond ka puudu. Ega see vist ka võimatu ei ole. Näiteks muusikas, kui kujutada ette – et Lepo Sumera, Pärdist rääkimata, see on üks põlvkond, ja on ka noori, kes teevad laule ja löövad läbi... Ma pole küll muusikainimene, aga mulle tundub, et seal võiks vahelt puududa üks põlvkond. Kirikus on ka nii, seal on küll minu põlvkond see, kes oli nõrgalt esindatud. Kümme-kakskümmend aastat vanemaid, paljud enam ei ela, neid oli vägevaid mehi kõvasti. Minu ja Toomas Pauli põlvkond oli väga nõrgalt esindatud.

Kultuuris on võib-olla ka nii, et noori on palju ja vanu on ka veel järel, aga vahepealseid ei ole. Aeg mehaaniliselt töötab vanade kahjuks. Noortele kuulub tulevik, nad tunnevad seda, on aktiivsed. Võib-olla see viib selleni, et need vanad on pettunud, ei viitsi ka enam midagi.

Kas saab elus pettuda või...

...niisugune mulje jääb. Mitte elus ei pettuta, aga olakse hästi aktiivsed oma tahtmistes ja püüdlustes, siis see ei teostu... ja siis enam ei huvita avalikkuse ees esineda. Kui inimese hoiak on juba selline, kui teatakse, et ta ei esine, ja kui esineb, siis hakkab teravusi ütleva või

Kalle Kasemaa ütles, et kirjutab oma kirjutamisi tänaseni täitesulepeaga või pliatsiga. „Mina ei tea vaimu peale tulemisest kirjutamisel või tõlkimisel mitte midagi. Vahel on küll nii, et vaatad järgmisel päeval, et seda oleks pidanud tegema puhanuna, et siis oleks paremini tulnud. Mingisugusest vaimust ma küll rääkida ei saa. Tööga saab tulemusi, ole sa nii andekas kui tahes.“

VIIO AITSAMI foto

pahandama, et asjad ei ole läinud nii, nagu ta kunagi lootis... Siis ju enam ei kutsuta ega küsitagi.

Aga kuidas saab vana mehe leppida sellega, et suunistused, mis ongi olnud õiglasemad ja õiged, ei ole tähtsustunud?

Peab realistlik olema. Ma ei saa päris adekvaatselt seda kinnitada, aga ma kardan, mul on tunne, et üheksakümnendate alguse optimism oli nii suur, et see oligi eba-reaalne. Asjade loomulik käik on, et kõik asjad ei lähe teoks nagu nad kavandatud on. Üheksakümnendate algus oli

meil ülevõimendatud aeg. Väga elav ikkagi, aga arusaadav, et see ei jäänud pikaks ajaks kestma ja kõike ei tehtud nii nagu loodeti.

Mulle hirmsasti on meeldinud juudi kirjandus. Mõtlesin sellist mõtet, et kui ma täna alustaks sellega, et

ei tee midagi muud kui loen teie tõlkeid, siis elu saab enne otsa, kui teie tõlgitud raamatud.

Tõsi küll, nende arv on so liidne, umbes kuuskümmend nimetust. Aga küllalt palju on selliseid, mis on õhukesed, nii et nende lugemine siiski eluaega ei võta.

Filmi "Detsembrikuumus" aineline esseekonkursi üks paremaid kirjutisi

Sõjas ei ole võitjaid

Katri Reinsalu

Tunnen viimasel ajal aina enam ja enam, kui tulihingeliselt ma sõja vastu olen. Mitte et ma varem oleks sõda pooldanud, aga see sõna pole minu jaoks peale paljude kuivade faktide ja aastaarvude suurt midagi tähendanud. Niimoodi tavaliselt ju koolides õpetatakse: päev, kuu, aasta, sajand, lahing, sõda...

Olen teadliku osa oma elust vabas riigis rahu ajal elanud ja nii ei olegi minu kokkupuuted sõjaga olnud midagi enam kui tekstiread ja mõned oövastavad pildid ajaloopikus. Alles hiljuti hakkasin mõistma, mida sõda õigupoolest tähendab.

Ma olen alati jaganud sõdu kaheks: need, mis jäävad minu jaoks neutraalseks kogumiks, täis fakte ja lahinguid, võite ja kaotusi, aga mis ei tekita minus erilisi emotsioone, ja siis need, kus „head“ ning „halvad“ on kergesti eristatavad. Näiteks Vabadussõda, kus automaatselt õigustan eestlaste vigu ja nean venelasi. Viimasel ajal on mu teele sattunud üsna palju materjali sõja kohta ja see jaotus on hakanud kaduma.

Vaatasin hiljuti dokumentaalfilmi Teisest maailmasõjast, kus üks naine rääkis oma joovastavast õnnetusest, kui Vene armee ta vabastas ja peaaegu kindlasti naljasurmast päästis. Peagi pärast seda heroilist pilti näidati venelasest sõdurit, kes pärast ametlikku sõja lõppu sakslastel kättemaksuks kõrisid läbi lõikas. Mõlemad lood tekitavad tahes-tahtmata suuri emotsioone: esimene lootustandvaid ja teine ärritavaid.

Nende lugude kontrastsus illustreerib ilmekalt, miks ei saa üht leeri positiivseks kuulutada ja teist negatiivseks. Ei ole olemas ühtki inimest, sündmust ega ka sõda, mis oleks üdini hea või halb. Ilma Teise maailmasõjata ei oleks me praegu tehnoloogiliselt nii arenenud, aga samas ei oleks ka ligi 60 miljonit hukkunut.

On kaks täiesti erinevat

Rapla ühisgümnaasiumi XII a klassi õpilane Katri Reinsalu osales õpilaste esseekonkursil 1924. aasta 1. detsembri kommunistlikust riigipöördekatsest jutustava filmi "Detsembrikuumus" ainetel ja tema kirjutis oli vanema vanuserühma (16-19) paremate tööde hulgas.

Produtsent ja zürri liige Artur Talvik ütles, et vanemas vanuserühmas esitatud tööde hulgas oli parimatest parimaid esile tuua hea taseme tõttu raske. Katri essee oli ka ainus kirjutis paremate hulgas, kus troonisid Tartu ja Tallinna eliitkoolide lõpetajad.

Katri sõnul ei plaani ta ennast siduda ajakirjandusega, ütleb oma huviks fotograafia ja joonistamise. Katri kiidab oma klasi, kus vaimsed huvid on esiplaanil.

Esseeikonkursile esitati ühtekokku 74 tööd, neist 38 noorema ja 36 vanema vanusegrupi õpilastelt.

SIIM SOLMANI foto

kogemust lugeda mõne rahu-tuse kohta paberilt või näha seda ekraanil, silmitseda tunnetest tühjaks pigistatud neutraalset teksti või vaadata sündmusi läbi kellegi silmade ja tunda sedasama mis temagi. Õpikud jätaivad tihti kirjeldamata iga sõjast osa saava inimese individuaalse tragöödia, unustavad maini-

da, et klassivennad satuvad eri poolte rinnetele ja on sunnitud üksteise vastu võitlema, nagu juhtus Jaan Krossi romaani „Wikmani poisid“ lõpus. Seepärast jäigi mulle meelde üks väike stseen filmist "Detsembrikuumus", kus ühelt sõdurilt küsitakse väljas olevate venelaste arvu ja ta vastab, et tema on vene-

lane ja et vastasleeris on kommunistid.

See tõestab mulle, et mis-ki siin maailmas ei ole must-valge. Oleme ju harjunud tõmbama võrdusmärki kommunisti ja venelaste vahele ning peame igat eestlast truuks patrioodiks. Tegelikuses on vene rahvusest inimesi, kes annaksid meie Maarjamaa eest elu, ja samas eestlasi, kes esimese laevaga põgeneksid. Olid ju peategelased Tanel ning Annagi algul valmis Eestist lahkuma, et välismaal ilusamat elu otsida, kuid kogu mässu keerisesse sattudes jäi see plaan neil pooleli.

Linateose alguses hakkasin kohe mõtlema, kas tõesti on meil vaja veel ühte sõjafilmi, mis süvendaks stereotüüpset mõtlemist: eestlased ja venelased; meie ja nemad - nagu ei oleks me kõik ühe ja sama riigi rahvas. Olin meeldivalt üllatunud, kui nägin, et filmi eesmärk ei ole üldsegi selline. Üsna mõru on ekraanilt vaadata, kuidas eestlased eestlaste vastu võitlevad, olles ometi mõlemad oma ühise riigi, kodumaa poolel... Neid eristavad vaid põhimõt- ted ja vaated. See äratundmine ehk avaski mu silmad sõja jubedusele ning õige ja vale piiride ähmasusele. Kes saab olla võitja, kui eestlane on tapnud oma kaasmaalase?

Sõjas nagu eluski ei ole kõik kergesti defineeritav ning heaks ja halvaks lahterdatav. Selleski on oma ilusamad kohad ja ka halvemad hetked - inimloomusest lähtuvalt -, kuid lõpuks hävitab sõda ikkagi rohkem kui loob.

Nii olenegi jõudnud arusaamisele, et üheski vägivaldses konfliktis ei saa olla võitjaid, kõik kaotavad. Isegi "Detsembrikuumuses", kui Eesti ise- seisevuse eest võitlejad suutsid ära hoida riigipöörde, oli rõõmu kõrval kurbust, sest selle tegevuse käigus kaotasid paljud inimesed oma elu. Ehk oli see tõesti võit, ajalooline kõrghetk või siis lihtsalt väiksem tragöödia selle kõrval, mis oleks võinud olla. Tragöödiaks jääb see selle- gipoolest...

Endla-Maarja Kõva

Veel kaua jutustas vanaisa sel jõululaupäeva õhtul saunas oma tütrepojale iseenda poisikesepõlvest ja noorusest. Oleks ehk veelgi jutustanud, aga kerisest ei saanud enam sooja ja saunasolemine tuli lõpetada.

Uuel aastal hakkas vanaisa tervis päev-päevalt halvemaks minema, tihti ei tõusnud ta enam hommikuti voodist, ei tulnud sööma ega Arnole appi loomi talitama. Kui Arnol vaba aega oli, istus ta ikka vanaisa voodiservale tema heietusi maailma asjadest kuulama. Kunagi hiljem ütles Arno, et tänu vanaisale suutis ta raske noorukiaja üle elada.

Kuigi Arno hoolitses vanaisa eest hästi, viis tädi Liina ta siiski ühel veebruarikuu õhtupoolikul enda juurde vaatamata sellele, et vanaisa oli väga selle vastu. Arnol sai küll kergem, aga kuhugi jäi siiski suur ja valus tühi koht.

28.

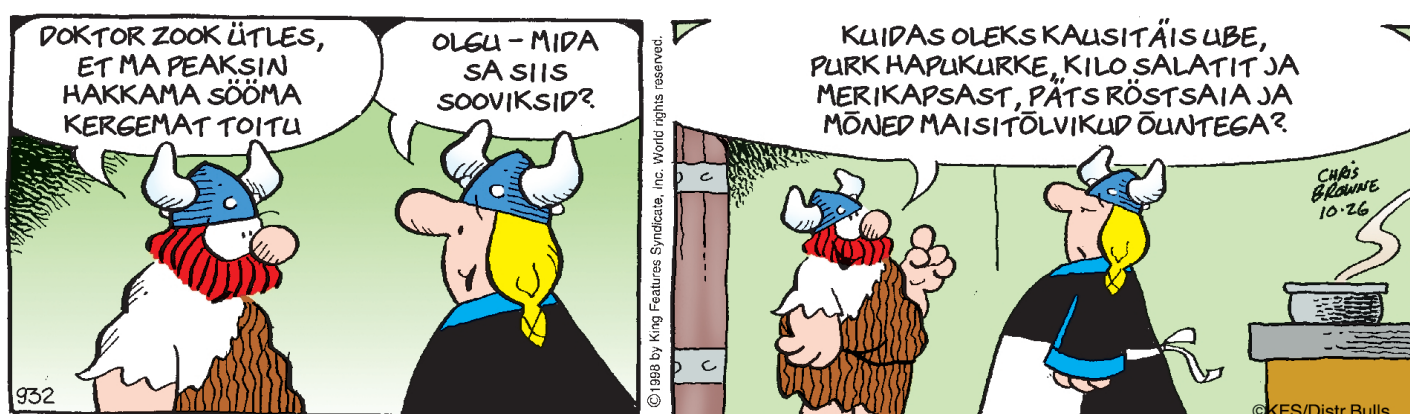
See "külaskäik" jäi Maarja jaoks esimeseks ja viimaseks. Ka toiduretkedele ei läinud ta enam kaasa. Pärast uut aastat oli Maarjal tihti paha ja raske olla ning ta veetis suurema osa ajast naril. Lapse jaoks olid tal kõik riided õmmeldud ja valmis pandud. Maarja kartis väga lähenevat sünnitust, sest ta ei teadnud ju sellest peaaegu midagi. Üks kaupmeheproua, kust nad vahel toitu käisid toomas, püüdis küll Maarjat targemaks teha, aga kuna ta ise polnud kunagi sünnitanud, siis jäi see õpetus pealiskaudseks. See-eest aga tundis Maarja, et onu Nikolai on ennast ämmaemanduse alal tublisti kellegi toel harinud. Õhtuti tuli ta Maarja nari servale istuma ja vestles sünnitusest nii nagu oleks see igapäevane tühine toiming. Pärast iga sellist vestlust sai Maarjal küll kergem, aga hirm jäi ikkagi. Maarja nari eraldati ülejäänud ruumist marliga, kuskilt ilmus punkrisse suur kollane vann ja väga kummaline, paenduv ritv, mille üks ots oli kinnitatud vastasseina ja mille teises otsas oli suur korv. Esialgu ei saanud Maarja aru, mis otstarve sellisel riistapuul on, ent järsku taipas ja hakkas suure häälega naerma: see oli ju mõeldud tema tulevase lapse hälliks.

Issand, kui head nad ikkagi on, mõtles Maarja.

Maarja ei teadnud kohe, kas peaks meestelegi midagi ütles, või üldse mitte välja tegema. Arvestades oma viletsat suhtlemisoskust, otsustas ta viimase kasuks, õigemini lootis, et küll nad ise sellest juttu teevad. Nii ka juhtus: naljatades rääkisid mehed, et panevad Maarja koos lapsega hälli, siis üks kiigutamine, muidu hakka veel eraldi lapsi hoidma.

Maarjale tundus, et nad suhtuvad tema eesseisvasse sünnituse väga loomulikult, mitte keegi polnud talle midagi halba sel teemal öelnud. Aga ta ei uskunud ka nende siirasse austusse tema vastu, sest ei olnud ju mingit alust eriliseks lugupidamiseks. Korra oli Maarja kuulnud, kuidas Nikolai oli vihase toonil meestelegi öelnud, et kui ta veel peaks sellel teemal juttu kuulma, siis arvestagu, et neil tuleb temaga tõsiselt tegemist. Sel korral ei seostanud Maarja seda enesega, aga mõni aeg hiljem oli ta päris kindel, et jutt käis temast. Pärast ema surma ei olnud Maarjal kedagi peale Nikolai, kes teda kaitses ja hoidis. Kas ta tegi seda mälestusest Maarja vanemate vastu või oli lihtsalt hea inimene, kellel tüdrukust kahju, seda ei saanud ta kunagi teada.

JOONEALUNE

Talunik näitab linnast maale tööd otsima tulnud mehele: „Tule, ma näitan, kuidas lehma lüpstakse!“ „Olgu peale, ent ehk oleks mul targem vasikast alustada?“

***

„Võtke arvesse, et meie ülemus armastab tihti anekdoote rääkida.“ juhendab pearaamatupidaja uut kassapidajat. „Kui te selle peale valjusti naerma hakkate, peab ta teid labaseks inimeseks. Kui muigate, loeb ta seda ülbuseks, ning kui te tõsiselt jääte, siis peab ta teid rumalaks. Niisiis, kui tahate talle endast head muljet jätta, siis nüüd teate, kuidas käituda.“

Naljad valis Sven Pärn

Kellel palju küsimist, s

Reet Saar

Olles jälginud Raikküla vallavolikogu istungeid ligi kümme aastat, oli seekordne õhkkond Kabala mõisa saalis 19. veebruaril justkui teistsugune. Ei tea, kas oli põhjuseks fotograaf, kelle kohalolek pani saadikud pisut edevamalt käituma, või oli lihtsalt hea tähtede seis, mis tekitas laheda meeleolu.

Neljapäeval kell 16 algava istungi ajaks on laua ääres kuus saadikut üheteistkümnest. „Kohaloleku kontroll näitab, et meil on inimesi puudu,“ nendib volikogu esimees Raul Aalde niigi nähtavat. „Jaak teatas, et ta täna ei tule, Tiina hakkab kohe siia poole sõitma, Urve on veel koolitusel,“ annab ta ülevaate mõnest puudujast.

Aeg ei ole aasta vend ehk sea suu sekki mööda

Esimese punktina on päevakorras Raikküla valla 2009. aasta eelarve koostamise põhimõtted. „Need on juba mitu aastat samad,“ selgitab abivallavanem Margit Pärna. Eelmisest aastast saab üle tuua vaid sihtsuunitlusega summad, kokku 130 990 krooni. „Kas Keo külaseltsi projektiraha tuua täielikult või osaliselt üle?“ küsib Pärna saadikute arvamust. „Las jääb ikka samaks,“ toetab maakonna külade liidu koordinaator Anne Kalf väikesele seltsingule eraldatud raha säilitamist.

Leino Luks soovib teada tänavusi rahanumbrite prognoose. Riigipoolne toetusfond vähenes 2,4 miljonit, tulumaksu kohta ei oska veel suundumust öelda, kuid esimeste kuude põhjal on laekumine samasugune nagu eelmisel aastal, selgitab „rahandusminister“ Pärna. (Tuletame meelde, et nii räägiti 19. veebruaril – R.S.)

Lual suriseb projektor ja volikogu esimees kuvab ekraanile tabelid. „Näita hariduskulusid,“ palub Anne Kalf. „See on päris hea tabel,“ nendib ta, „aga on see nüüd lõplik?“ – „Ei ole, iga nädal muudetakse seda,“ vastab Pärna.

Vahepeal on kohale jõudnud Ago Leht ja Tiina Lehemets, kellele Aalde teeb kiirülevaate seniräägitust. „Ütlesid sa ikka, et mul oli põhjusega hilinemine?“ kontrollib õpetaja Lehemets, kes pidas koolis arenguveestlusi.

„On näha, et palku tänava

Mõisasaali seinakorvas on vallavalitsuse koht, mille töötajad on küsimustele vastamiseks alati valmis. Mängu jälgivad haridus- ja kultuurinõunik Maie Kuusemets, abivallavanem Margit Pärna, pearaamatupidaja Öne Merdikes, majandusnõunik Uno Markson ja peamaakorraldaja Almar Rahuoja.

tõsta ei saa,“ selgitab Pärna töötasustamise aluseid vallas. „Õpetaja palga võib panna nooremametniku palga kõrvale, tippjuhtide tasu on neist pikalt ees,“ tõmbab Lehemets võrdluse, silmitsedes ekraanil numbreid.

„Küsimusi?“ pressib Aalde.

Vaikus. Taustaks kõlab vaid joogitopsidesse valatava vee solin. Kui tundub, et teema võib juba lõpetada, hakatakse küsima: kuidas tasustatakse tööd öisel ajal, kuidas makstakse asendajale ja kütjatele. Ettekandja annab ammendavad vastused.

Mis värk on?

Margit Pärna soolo jätkub, kui ta hakkab rääkima varade üleandmisest aktsiaseltsile Matsalu Veevärk. „Emakeeleõpetajana ma ei pea õigeks, et niimoodi kirjutatakse: Raikküla Vallavolikogu otsusega on kõik Raikküla ja Purku küla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rajatised üle antud AS Matsalu Veevärkile,“ toob Anne Kalf esmalt sisse keeleteema. Vallasekretär Üllo Sale selgitab, et niisugune on juriidiliste dokumentide kirjaviis. Seda teab ütleva isegi, kuid heaks ta seda ei pea.

Rajatiste rekonstrueerimise käigus ilmnes lisatööde vajadus Purku külas ja Raikkülas ning suures projektis mittedisainitud töid rahastas Raikküla vald. „Kes on nõus varad värgile üle andma?“ võtab Kalf korra juhutamise üle. „Aga kui jätaks jupi ikka endale,“ torkab vahele ta naaber Tiina.

Puudega lapse hooldajatoetuse määramise ja maksmise kord Raikküla vallas küsimusi ei teki. Pärna, kes koolitusel oleva sotsiaalnõuniku eest sellegi punkti ette kannab, küsib sõnastuslikku nõu ja üks lause võetakse välja. „Jälle kokkuhoid,“ tõdeb Leino Luks säästuaajale kohaselt.

Nüüd astub ette peamaakorraldaja Almar Rahuoja, kes selgitab, et mõned korterimanikud ei taha toimingu eest maksta ja sestap tuleb koormata Raikküla külas Keskuse Kaks korterite nr 2, 3 ja 7 korterimandid avalik-õigusliku reaalkoormatise riigi kasuks. Palutakse selgitust, mida see sisuliselt tähendab, ja otsus tuleb.

Üsna lõbusaks läheb, kui käsitletakse maatükkide munitsipaalomandisse taotlemist. Maakorraldaja selgitab, et enne jäi lahtiseks Kabala mõisa ja Tamme külas oleva bussijaama kinnistu suurus. „Poogime ikka pargi ka mõisa külge,“ kõlab laua tagant. „Mis saab siis Malduse kuurist?“ – „Selle möödame mõisa kinnistu külge ja kõige kiirem saab selle ära kütta,“ kõlavad repliigid.

Sel hetkel valitseb justkui aega-küll-meeleolu – et kui juba kokku tulnud, siis räägime pisut lobajuttu ja tunneme end vabalt. Paketina pannakse hääletusele, et 13 valla objekti kohta esitatakse taotlus maa munitsipaliseerimiseks ja selle poolt on ettearvatult kõik saadikud.

Häda rääkida, vaev vait olla Istungi lõppu on jäetud raskeim punkt – hariduse andmisest Raikküla vallas järg-

Istungitel alati aktiivselt kaasa rääkivad Anne Kalf ja Tiina Lehemets on ekraanilt leidnud midagi, millest kinni võtta.

„Õppisin kunagi samas ruumis, kus täna otsust teeme,“ meenutab Ago Leht aega, enne kui Kabala kool suleti ja siinsed lapsed 20 aastat Lipa külas õppisid. Oleks Kabala koolil omanäolise maakooli maine (nt võimalus ratsutada), aitaks see ehk õpilasi siia rohkem saada, mõtiskleb ta. Teised saadikud seda ei jaga – kes juba Rapla suuna ja sealsed huviringid valinud, ei see tagasi tule.

Sellel palju kostmist

Töehetk on käes. Häälavad Ants Siniialik, Margo Aedla, Raul Aalde ja Leino Luks.

misel õppeaastal ja edaspidi. „Ma ei oska ega taha sel teemal rääkida, see on minu jaoks nii ebameeldiv küsimus,“ positioneerib end volikogu haridus-, kultuuri-, spordi- ja noorsookomisjoni esimees Anne Kalf. Ta annab ülevaate pika nimega komisjoni koosolekust, vabandades vahepeal, et jutt on lünklik. Komisjon on küsimust arutanud ja pakkunud välja kogu neli eelnõu varianti, otsuseprojekti on kantud kaks. „Ma ise ei paneks ühtki kooli kinni. Lastel on raske teise kooli minna, ka vanematel on raske lapsi ise kohale sõidutada. Kui vallas oli eelmine koolireform, jäi trans-

teatud arvu õpilaste tulek kooli, võiksid Lipa ja Purku küla kool edasi jääda. Aga ta teab, et tegelikult on lapsevanemad oma otsuse juba teinud, „kuigi kodukooli säilimise suhtes on see vastustundetu“.

„Ei taha ühtki kooli sulgeda – kool peab külas olema ja rasked ajad tuleb üle elada, aga kui oleme vastu seinasurutud, oleme selleks sunnitud,“ tõdeb Kalf. Koosoleku saali orvast, kus istuvad vallavalitsuse töötajad, lisab Margit Pärna: „Neid koole ei päästaks ka see, kui meie lapsed Rapla koolidest tagasi tuleks.“

„Keegi ei taha endale saada koolikaotaja mainet, aga kui pole raha ja pole lapsi...“ jääb Tiina Lehemetsa lause lõpetamata. „Purku koolis on kümme last, neist kaks lõpetab tänava, osa lahkub. Kas saab nelja õpilasega kooli kooliks pidada?“ küsib ta.

Olles kuulunud arutlusi Raikküla valla koolivõrgu teemal alates aastast 2000, on seekordne selgelt teistsugune. Toona oli väikeses vallas kolm põhikooli, kuhu enam lapsi ei jagunud, ja tuliste vaidluste järel muudeti kaks neist 2005. aastal kuueklassiliseks. Nüüd kiratsevad needki õpilaste puuduses.

Seekord on aru saada, et saadikud mõistavad raske otsuse paratamatust, aga igaühel lastakse veel kord oma arvamus välja öelda, otsitakse kõige pehmemat lahendusvarianti ja hääleta-

Peemaakorraldaja Almar Rahuoja on sulanud kaardiga ühte.

ARVO KULDKEPI fotod

misega ei kiirustata.

Anne Kalf teab, et volikogu otsuseid saadab ka meediakära ja öelad netikommentaarid. – Sa ära loe neid, soovivad teised. – Küll juba leidub heategijaid, kes nende sisu sulle teada annavad, teab ta oma kogemustest.

„Vanemad on juba enne volikogu selle otsuse ära teinud,“ tõdeb vallavanem Jaan Truuts. „Mõistusega inimene saab olukorrast aru, pahahtlik kommenteerib. Raikküla valla kodanikuna on see raske otsus, aga teeme selle ükskord ära. Ehk pärast meid hoopis tunnustatakse, et oleme lõpuks midagi otsusta-

nud, see lõputu vindumine ei vii edasi.“ Ta räägib, et vallas ei ole enam rahalist varu, et haridusvõrguga samamoodi jätkata.

Neisse aruteludesse on iga kord sisse toodud ka Lelle kooliga seotud kõnekas näide, kus mõned lapsevanemad ütlesid: me tahame, et külas kool oleks, aga oma last me sinna ei pane. Samasugune olukord on ka siin.

Kalf teeb ettepaneku jätta Lipa koolimajja lasteaed alles, et maja ei jääks tühjak, ja siis on kergem uute plaanidega edasi minna. Tuleb sinna siis Uku Masinguga seotud keskus või midagi

muud. Teda toetab Aalde: „Igas piirkonnas peaks vähemalt lasteaed olema.“

„Olid kõvad mehed,“ teeb Ants Siniialik kummarduse talumeestele, kes Lipa küllaste kooli ehitasid. „Mul on ehk kummaline ettepanek, aga kas ei võiks vallavalitsuse viia üle Lipa koolimajja, kus see oleks rohkem valla keskmes ja kus on rohkem ruumi.“ Mõte tekitab elevust ja leitakse, et pakkumisel on jumet. Aga see on täna kõrvalteema.

Tiina Lehemets uurib, kas on võimalik vajaduse korral väikekoole taasavada. On küll, kinnitab haridusnõunik

Maie Kuusemets, aga „Kabalala kool mahutab 150 last“, mis tähendab, et õpilaste praeguse arvu juures pole selleks vajadust.

Anne Kalf tuletab meelde Rahvaliidu saadikute valimislubadust mitte sulgeda valla koole. Vallavanem lohtub, et koolid on vormiliselt alles 1. septembrini ehk peaaegu valimisperioodi lõpuni, seega sõnu eriti ei sööda. Ja pealegi, missuguseid pööraseid lubadusi on antud riigi tasandil, toob ta välja.

Vallavalitsus on teinud võrdlevad arvutused ja saadikud leiavad, et kui lasteaiaühmades jätta mõlemasse koolimajja, pole lisakulu märkimisväärne. Volikogu esimees märgistab otsuse eelõhus ühe variandi, mis hääletamisele ei lähe.

„Lähme edasi,“ kiirustab takka Anne Kalf, kuigi on näha, et lõpliku otsuse lähenemine muserdab kõiki ja õhus on tunda kaaluka valiku eelset pinget. „Ma võiksin teha ettepaneku koolide säilitamise kohta, aga sel pole ju mõtet,“ lisab ta.

„Kes on selle poolt, et... Keel ei paindu seda ütleva,“ tuleb ka Raul Aalde hääle murtud toon. Ta loeb ette otsuseprojekti, mis jätab Raikküla valla ühe haridusasutusena Kabala lasteaia-põhikooli, mille kaks lasteaiaühma asuvad ka Purku ja Lipa koolimajas. Selle poolt on kõik saadikud. Hetkeks valitseb ruumis vaikus. Nüüd on valik tehtud ja tuleb eluga edasi minna.

„Ei taha ühtki kooli sulgeda – kool peab külas olema ja rasked ajad tuleb üle elada, aga kui oleme vastu seinasurutud, oleme selleks sunnitud,“ tõdeb Kalf.

pardiküsimus läbi viimata, kuigi vallavalitsus seda lubas. Pole ju hea lahendus sõita Purkust poolteist tundi läbi Rapla Kabalasse. (Koolibuss teeb ühe tiiru, viies õpilased esmalt Raplasse ja seejärel valla kooli – R.S.)

Kalf kiitis Tõnu Rahula mõtet koosolekul: kui vanemad annaksid ausõna, et teatud kuupäevaks on tagatud

TÖÖPAKKUMINE

KÜ pakub ehitusalast tööd (maja vundamendi parandus koos hüdroisoleerimisega).
Tel 5349 6720 või 487 5348

MÜÜAKSE

3 m kaseküttepuid koos kohaletoomisega. Tel 5669 4989

lõhutud küttepuid.
Tel 5693 9535,
www.toosikannu.ee.

pakitud turbabriketti ja puidubriketti. Vedu. Tel 514 9745

ökonoomsed INVERTER-tüüpi talvepaketi õhksoojuspumpad Mitsubishi, hinnad alates 11 500 kr. Tel 505 8106, www.homeair.ee.

lõhutud leppapuid 30, 40, 50 cm. H. 450 kr/rm. Kohaletoomisega. Tel 5593 8372

lõhutud küttepuid. Tel 523 8503

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid 40 l võrkkotis. Vedu tasuta. Tel 523 8503

lõhutud ja saetud kuivi ja tooreid lepa küttepuid 30, 40, 50, 60 cm (ka võrkkottides). Tel 516 6305

puidubriketti. Tel 5332 9930

heina ja küttepuid. Tel 5554 3815

Ford Escort 98.a, korralik, h. 26 000 kr. Tel 5346 1651

küpse halli lepa raieõigust. Tel 5399 3305

täiskuivi lõhutud 30 cm kasepuid ja 50 cm segapuid. Tel 5196 3947

OSTETAKSE

OÜ Landeker ostab metsakinnistuid. Tel 511 0415, 517 9866

OÜ Grundar Puit ostab kasvavat metsa ja metsamaad, võib olla ka hüpoteegiga ja osaliselt raiutud, müüjatele soodsate hindadega. Tel 510 3681, faks 443 6645

OÜ ESTEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215

Jaapani päritolu kasutatud (Toyota, Nissan, Mazda) kaubikuid, väikebusse ja sõiduautosid. Tel 5556 5402

ANNAN ÜÜRILE

1 toal krt Raplas. Tel 518 9964

2 toal krt Raplas Välja tn 10, h. 2200 kr/kuu. Tel 506 5001, 516 3987

2 toal krt Raplas. Tel 5569 1839

2 toal krt Raplas, h. 1700 kr + maksud. Tel 5656 1003

MITMESUGUST

9.03 algab Raplas kursus töstukijuhitajatele (aku, auto, teleskoop, hüdro). Reg. tel 444 5866 või kit.cut.oy@gmail.com.

HEI! LAADALE! 21. märtsil MÄRJAMAAL. Tel 5660 4030

TEENUS

Pottsepatööd. Tel 5559 9001

Matuseauto teenus. Tel 506 3673

Katuse- ja siseehitustööd. Tel 5391 5528

Katuse ehitus- ja remonditööd. Tel 5373 3269

Pottsepatööd. Tel 524 2179

Sadulsepatööd - pehme mööbli restaureerimine, vedrude sidumine. Teen ära ka pismad puidutööd. vigurtigu@gmail.com. Tel 5624 2131

Kaubiku rent. Tel 518 2187

Raamatupidamine korteriühistutele, aastaaruanded. Soodsad hinnad! Tel 5348 1347, www.sirgetee.ee.

**TALLINNA TEHNICAÜLIKOOLI
TALLINNA KOLLEDZ**

Tõnismägi 14, Tallinn

- Majandusarvestus
- Kinnisvara haldamine
- Rahvusvaheline majandus ja ärikorraldus spetsialiseerumistega:
  - rahvusvaheline majandus ja ärikorraldus
  - äriõigus

Kvaliteetne rakenduslik kõrgharidus, mis aitab ja lihtsustab leida tööd. Pakume üliõpilastele rohkem praktilisi loenguid.

Tublimatel üliõpilastel on võimalus läbida osa õpest vahetusüliõpilasena välismaal.

Võimalik on õppida stationaarses või kaugõppes rahvusvaheliselt akrediteeritud õppekavadel.

Õpe on tasuta, kuid see on investering sinu tulevikku. TTÜ Tallinna Kolledzis saate TTÜ diplomi.

Ootame sind meie kolledziga tutvuma...

... külasta meie kodulehte <http://tk.ttu.ee> või helista 6272 686

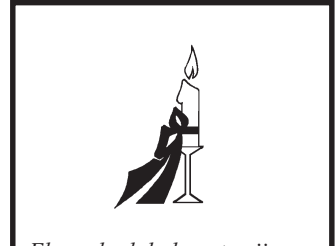
Kohtumiseni avatud uste päeval 13. märtsil kell 12.

Õnnitle oma lähedasi ja tuttavaid Nädalises
Tel 489 2130

KAASTUNDEAVALDUSED

Avaldame kaastunnet Ehale, Reinule ja lastele kallid
EMA, ÄMMA ja VANAEMA
kaotuse puhul.
Evo, Maret, Siiri, Senta, Karin ja Ülle

Avaldame sügavat kaastunnet Olev Laurimaale
VENNA
kaotuse puhul.
Töökaaslased OÜst Remfakt

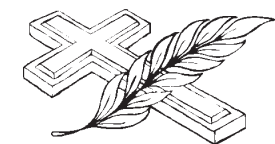
Elu on laul, habras ta viis, heliseb hetk ja katkeb siis...
Kallis Ando!
Tunneme Sulle südamest kaasa
VENNA
surma puhul.

Avaldame kaastunnet lähedastele
ELMET LAURIMAA
kaotuse puhul.
Tädi Ella perekonnaga

Avaldame siirast kaastunnet Sulevile armsa venna
ELMET LAURIMAA
surma puhul.
Eino, Rein, Avo, Villem

Aeg annab teist mul tagasi, ei emasiidant iialgi...
Avaldame sügavat kaastunnet Kaja Mõtsnikule kallid
EMA
kaotuse puhul.
Kehtna Vallavalitsus

Ei enam kõndimas Sind teel, Su hää me kõrvus kõlab veel. Ei enam naeratust Su suul, vaid vaikes leinas nutab tuul...
Südamlik kaastunne Andrusel kallile isale
ANTS SULU
kaotuse puhul.
Sulu pere lapsed peredega

Kas kuuled, kuid nutab Su kodu, Su puudumist leinates sääli? Talle kaaslaseks lumesadu, kus helvestel pisara hääli...
Kallist
ANTS SULU
mälestavad kurbusega ja avaldavad kaastunnet lähedastele Sulu pere lapsed peredega.

Lein ei mahu sõnadesse, alati jääb südamesse...
Siiras kaastunne Hillarile
ISA
kaotuse puhul.
Klassi- ja rühmakaaslased õpetaja Karini ja kasvataja

Avaldame kaastunnet Eha Peeverile
EMA
kaotuse puhul.
Rapla EMT Esindus

Avaldame kaastunnet Kajale perega kallile emale
FELONILLA SUVISTE
26. IV 1924 – 4. III 2009
kaotuse puhul.
Mare, Milvi, Vitali

Reinpaul OÜ

OSTAME:

- Vösa
- Raiejätmeid
- Saetööstuse jääke
- Ümarpuitu

OSUTAME TEENUST:

- Puitmaterjali hakkimine
- Metsamaterjali äravedu

Registreerimine
tel 325 5652
Info tel 505 3093

Õnnitleme 80 aasta
juubeli puhul
**Lilli
Kozlovat!**

Õetütar Viktoria perega

ROIGASAIAD OÜ
www.tammerinna.ee

**ROIGASAEDADE
valmistamine
ja paigaldamine**

tel 509 2933; 514 4136
info@tammerinna.ee

Emar Rõõm
TEILE KAHELE

TALLINNA MNT 37, RAPLA

**TEEME RUUMI
KEVAD-SUVEHOOAJA KAUBALE!**

Erinevatele kaubagruppidele allahindlus
kuni -30%
alates 9.03-14.03.
Tule ja külasta meie kauplust!

**Seoses Tarbijakaitseameti töö
ümbekorraldamisega on
Tarbijakaitseameti Raplamaa talitus
alates 3. märtsist 2009.a. SULETUD,
kuna ei saavutatud kokkulepet
maavalitsusega ruumide rendilepingu
tingimuste osas.**

Edaspidi võivad Rapla maakonna elanikud
tarbijakaitsealaste probleemide korral abi saamiseks
pöörduda Kiriku 4 (asub Toompeal) 15071 Tallinn.
Infotelefon 620 1707 töötab tööpäeviti 8-16.30,
faks 620 1701, e-post: info@consumer.ee,
koduleht: www.tka.riik.ee.

Vastuvõtuajad Tallinnas Kiriku 6:
esmaspäev 9-16
neljapäev 13.30-16

Vastuvõtuajad lähimaakondade talitustes:
Pärnumaa (tel 447 1010),
Järvamaa (Paide tel 385 0797) ja
Läänemaa (Haapsalu tel 473 7066):
esmaspäev ja neljapäev 9-16

Maakonnatalituste kontaktandmed on avaldatud
kodulehel: www.tka.riik.ee

Kohila vallavalitsus teatab, et kinnitas alates 01. juunist
2009.a. tasu reovee ärakuivamise eest Kohilas Roheline
põik 2A amortiseerunud reoveepuhastist ümberehitatud
reoveekogumismahuti tarbimispiirkonnale
(Kohila alevi Lõuna tn 32 ja 33, Viljandi
mnt 29-38A, Roheline põik, Toome põik
kliendid) 61 kr/m³.

**Kuulutusi saab saata ka
Nädalise veebiküljelt:
www.nadaline.ee**

EESTI METSAMAAKLER
Ostame
**METSAKINNISTUID
JA RAIEÕIGUST.**

Info tel 744 6655, 528 5038
andres@metsamaakler.ee

JALATSITE HULGILAO TÜHJENDUSMÜÜK!
Uskumatult head hinnad!

Kolmapäeval, 11. märtsil
RAPLAS OKTA CENTRUMIS
kella 11-16,
kuni kaupa jätkub

795.- 180.-

495.- 170.-

ananke mööbel Rapla Ananke, Viljandi mnt 72
Tel 4894966, www.ananke.ee

**PROJEKTEERITAVAD
KÖÖGID -20%**

LIUGUKSED+KAPISISU

5990.- Kapp koos liugustega
7990.- Kapp koos liugustega
9990.- Kapp koos liugustega

**NÄDALISE REKLAAMIHINNAD
POLE LUKUS**

4892131
ON LUKU KOOD

HELISTADES SEL NUMBRIL, SAAD
KINDLASTI OMA REKLAAMI
SOBIVA HINNAGA.

Vaade Kärü esimesele mõisahoonetele enne raie.

KALEV PALLINGU foto

Vaade mõisahoonetele pärast raie.

Kas raie päästab ajaloolise puumõisa?

Mida ütleb muinsuskaitseameti lehekülg Kärü nn puumõisa kohta?

Ehitatud 18. s II p, varasem peahoone. Hilis-barokne ja keskmise suurusega ühekordne puithoone. Otstel laka-toad, osaliselt kellerdatud soklikorru. Puithoone kaetud laiadest laudadest rõhtvoodriga. Ehitust katab poolkelpkatust. Põhikorruse aknad kuue ruuduga ja rühmitatud kahekaupa. Pööningutiibadel säilitatud vanemat tüüpi raamistikuga 36 ruuduga aknad. Nurkadel ja eenditel, samuti vaheseinte kohal pilastreid meenutavad püstised kattelauad.

Heli Talinurm

Olles kirjutanud puudest rohkem kui korra, võin tõdeda, et kui inimesed millegi muu eest välja ei astu, siis puude eest ikka. Eestlase jaoks on puud oma olemuselt suursugused ja rahulikud ning kui nad just pähe ei kuku, siis ka ohutud.

Ilmselt samasugusest emotsioonist lähtuvalt on mõni kohalik inimene tõtanud kaitsma ka Kärü mõisa esimest peamaja ümbritsenud puid, mis umbes nädal tagasi maha võeti.

Otsustanud jätta kõrvale inimlikud arusaamatused, mis võisid kaks naabrit omavahel puude mahavõtmise pärast tülli ajada (ja tuua kaasa Aivar Riisalu saate „Kaua võib!“), rääkis Nädaline maja omanikuga sellest, millise eesmärgiga puud maha võeti ning mida toob tulevik Kärü mõisa esimesele peamajale, nn puumõisale, mis erinevate allikate järgi on pärit kas 17. või 18. sajandist ja väärib säilitamist.

Uus omanik

Kärü mõisa esimese peamaja, hilisema valitsejamaja soetas endale avaliku oksjoni kaudu eelmise aasta detsembris Kärü valla ettevõtte OÜ Piperon. Krundi eest pakuti 240 000 ning nagu Piperoni tegevjuht Kalev Palling nüüd nendib, oleks selle võinud endale osta kes iganes.

Et ettevõtja plaanidest väga selge ülevaade saada, tuleb Kalev Pallinguga kohe telefonivestluse käigus juttu ka ühe saates osalenu, Rein Grossi väitest, et varsti läheb vana maja ilmselt põlema ja vabastab olemas oleva krundi.

Sellise väite peale Piperoni tegevjuht peaaegu karjatab, usutavasti midagi sellist nagu

„tule taevast appi!“ või „miks ma seda peaksin tegema?“. Aga mida siis teha mõisahoonete, mis paistab vähemalt välisel vaatlusel väga vana ja väsinud?

„Kindlasti pole see kasumlik, aga see polegi äriprojekt,“ tõdeb vanem Palling, kes lisab, et tema poeg Kalle Palling on tihedas kontaktis olnud Imre Sooääriga, kes on oma mõisa renoveerinud 10 aastat ja valmis see veel pole. Konkreetset renoveerimise lõpptähtaega ei saa ka Kärü mõisahoonetele panna, sest tegemist on muinsuskaitsealuse objektiga.

Mälestise kaitse puudest olulisem

Kalev Pallingu sõnade järgi peaks majast tulevikus saama külalistemaja. Esimesena on kavas renoveerida vundament.

„Enne, kui puujuured vundamendist välja võtta, tuli puud maha võtta. Me peame renoveerimist alustama vundamendist, ei saa alustada katusest,“ selgitab Kalev Palling, kes lisab, et nõude maja lähedased puud maha võtta on esitanud muinsuskaitse. Kuulub Kärü esimene mõisamaja ju kultuurimälestiste nimekirja ning on muinsuskaitse all.

Aga miks pidi maha võtma maanteeäärseid puud? „Tegelikult tuleb maantee äärde kergliiklustee, see on üldplaneeringus sees,“ räägib Pipe-

OÜ Piperon tegevjuht Kalev Palling firma kontoris maja renoveerimisplaane tutvustamas.

roni tegevjuht, kes lisab, et seetõttu oleks need puud tulevikus maha võetud niikuinii, lihtsalt võib-olla hiljem. Kergtee alus on kavas Piperonil endal valmis teha, sest soov on, et mõisa ümbrus saaks kiiresti korda.

Kokkuvõtvalt ütleb omanik, et maha võeti u 40 puud (lisaks võsa), neist vaid 10 olid terved ja enamik asus maja juures.

Palling selgitab, et alt paisis enamik puid olevat elujõulised, aga puude langetamise käigus murdusid võrad, sest võra pikemaks ja võimsamaks kasvades olid puud seest võra lahknemise juurest mädanenud.

Kindlasti leiduks sellele väitele vastuargumente, kuid kaebust uurima tulnud keskkonnainspeksiooni tödes, et valla väljastatud luba vastab nõuetele. „Puude mahavõtmisel tiheasustusalal juhendatakse looduskaitsealuse §-ist 45, mille alusel tohib üksikpuud raiuda kohaliku omavalitsuse loa alusel, kes

Kännud on kavas välja juurida kohe, kui ilm soojaks läheb ja töid võimaldab. SIIM SOLMANI foto

Muinsuskaitseameti Raplamaa vaneminspektor Armin Rudi: Puud ohustavad mälestisi kahel viisil: juured võivad tungida maja vundamenti ning võra võib hoida niiskust maja katusel. See omakorda võib panna katuse mädanema. Kärü mõisamaja eelmisele omanikule (kelleks oli RMK) oli tööpoolest pandud hooldustöö nõue teha ära need tööd, mis ohustavad mälestist.

Kärü esimene mõisamaja on suhteliselt unikaalne ning väärt säilitamist, sest seni on rohkem tähelepanu pööratud mõisa peamajadele, aga algsed peamajad, hilisemad kõrvalhooned, on justku ajalukku süvitsi minek. Nende ajalooline väärtus on suuremgi, sest neid on vähem säilinud ja nad on vanemad.

kehtestab ka loa andmise tingimused ja korra. Tavaliselt teatab loa taotleja taotluses ka põhjuse, miks soovitakse puud maha võtta,“ selgitas keskkonnainspeksiooni Raplamaa büroo juhataja kt Donald Lunev.

Katariina I peatumispaik

Koos vundamendi taastamisega on omanikul kavas sinna paigaldada maaküte ning taastada mõisapargi endisaegne madal haljastus koos maja ees olnud suure ringteega. Seejärel ootab oma

järge sammaldunud katus ja siis juba maja sisemus, mis Kalev Pallingu sõnul on hästi säilinud.

„1710 peatus siin mõisavalitseja hoones Katariina I,“ räägib Palling säravi silmi. Ta lisab töö huvides, et siis Katariina veel valitseja polnud, oli hoopis Peeter I armuke, tegelikult pole ka tema majas viibimise väide ametlikult tõestatud.

Aga palju põnevam on ju mõelda, et suure Venemaa esimene naisvalitseja ning enne seda mitmete sõjandite armuke peatus just selles majas. Kuigi jah, Katariina I valitses vaid paar aastat ning ajaloolise kõmu järgi veetis enamiku oma valitsemisajast hoopis pidutsedes. Milliseid ajaloolisi pidutsejaid veel selle maja seinad näinud on?